

UNIVERSITATEA ECOLOGICĂ DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE DREPT
Master: Drept internațional și dreptul Uniunii Europene

Dr. Corina-Florența POPESCU

DREPT INTERNAȚIONAL
PUBLIC APROFUNDAT 2

București

CUPRINS

INTRODUCERE	8
Obiectivele cursului	8
Competențe conferite	9
Resurse și mijloace de lucru	9
Structura cursului	9
Evaluarea	10
CAPITOLUL I TRATATUL INTERNAȚIONAL	11
1. Considerații generale.....	11
2. Scurt istoric privind apariția și evoluția tratatului internațional.....	11
3. Codificarea dreptului tratatelor prin Convenția de la Viena	12
4. Definiția tratatului internațional	12
5. Denumirea tratatului internațional	12
6. Clasificarea tratatelor	12
7. Condițiile de fond sau elementele tratatelor internaționale.....	13
7.1. Condițiile de fond obligatorii sau elementele esențiale ale tratatului	13
7.2. Condițiile de fond sau elementele accesorii ale tratatelor	13
8. Încheierea tratatelor internaționale.....	14
8.1. Subiectele tratatelor internaționale și capacitatea acestora	14
8.2. Autoritățile interne competente să participe la încheierea tratatelor	14
8.3. Conținutul tratatelor	14
8.4. Etapele (fazele) încheierii tratatelor	14
8.5. Rezervele la tratate	15
8.6. Intrarea în vigoare și înregistrarea tratatelor	16
9. Efectele tratatelor internaționale	16
9.1. Efectele tratatelor internaționale față de părțile contractante.....	16
9.2. Efectele tratatelor față de statele terțe	16
9.3. Efectele tratatelor internaționale asupra ordinii juridice interne a statelor	16
9.4. Efectele tratatelor internaționale în spațiu.....	16

9.5. Aplicarea tratatelor internaționale în timp.....	17
10. Interpretarea tratatelor internaționale.....	17
10.1. Noțiune	17
10.2. Reguli generale de interpretare.....	17
10.3. Autorități competente pentru interpretarea tratatelor	17
11. Modificarea tratatelor internaționale.....	17
12. Încetarea sau suspendarea efectelor tratatelor internaționale.....	18
Test de evaluare.....	18
CAPITOLUL II DREPTUL DIPLOMATIC	21
1. Noțiunea de diplomație	22
1.1. Apariția și evoluția diplomației	22
1.2. Definiția și trăsăturile caracteristice ale diplomației	22
2. Dreptul diplomatic și relațiile diplomatice.....	22
2.1. Definiția și caracteristicile dreptului diplomatic	22
2.2. Izvoarele dreptului diplomatic.....	22
2.3. Codificarea dreptului diplomatic.....	23
2.4. Relațiile diplomatice.....	23
2.4.1. Noțiunea de relații diplomatice	23
2.4.2. Stabilirea relațiilor diplomatice.....	23
2.4.3. Încetarea relațiilor diplomatice.....	23
2.5. Reprezentarea intereselor unui stat.....	23
2.6. Organele statului pentru relațiile internaționale	24
3. Misiunile diplomatice.....	24
3.1. Noțiune și clasificare	24
3.2. Înființarea și încetarea misiunilor diplomatice.....	25
3.3. Funcțiile misiunii diplomatice.....	25
3.4. Activitatea misiunii diplomatice	25
3.5. Structura misiunii diplomatice	26
4. Personalul misiunii diplomatice	26
4.1. Noțiune și categorii	26
4.2. Numirea membrilor misiunii diplomatice	26
4.3. Încetarea funcțiilor diplomatice.....	27
4.4. Corpul diplomatic.....	27
5. Definiția generală a imunităților, inviolabilităților, privilegiilor și facilităților diplomatice	28

6. Imunitățile, inviolabilitățile, privilegiile și facilitățile misiunilor diplomatice	28
6.1. Imunitatea de jurisdicție a misiunii diplomatice	28
6.2. Inviolabilitatea misiunii diplomatice.....	28
6.3. Privilegiile și facilitățile misiunii diplomatice	29
7. Inviolabilități, imunități și privilegii ale personalului diplomatic.....	29
7.1. Categoriile de persoane care beneficiază de statut diplomatic.....	29
7.2. Imunitatea agentului diplomatic	29
7.3. Inviolabilitatea agentului diplomatic.....	29
7.4. Privilegiile agentului diplomatic	30
Test de evaluare a cunoștințelor	30

CAPITOLUL III DREPTUL CONSULAR..... 32

1. Considerații generale privind dreptul consular și relațiile consulare	33
1.1. Definiția și caracteristicile dreptului consular	33
1.2. Izvoarele dreptului consular	33
1.3. Relațiile consulare - noțiune. Modul de stabilire și funcționare a relațiilor consulare	33
1.4. Relațiile diplomatice și relațiile consulare	33
1.5. Oficiile consulare. Personalul oficiilor consulare	34
2. Funcțiile consulare	35
2.1. Considerații generale privind funcțiile consulare	35
2.2. Funcțiile consulare potrivit Convenției de la Viena din 1963	35
2.3. Funcțiile specifice oficiilor consulare române	36
2.4. Alte funcții.....	36
3. Statutul juridic al oficiului consular și al membrilor personalului acestora	36
3.1. Scurt istoric privind regimul juridic acordat consulatelor	36
3.2. Natura și fundamentul imunităților și privilegiilor consulare	36
3.3. Enumerarea imunităților și privilegiilor potrivit Convenției de la Viena din 1963 ...	37
3.4. Inviolabilitățile, imunitățile, privilegiile ale oficiilor consulare	38
3.5. Inviolabilități, imunități și privilegii ale membrilor oficiului consular	39
3.6. Drepturile, facilitățile, privilegiile și imunitățile acordate membrilor de familie ai personalului oficiului consular	40
3.7. Începutul și încetarea facilităților, privilegiilor și imunităților consulare	40
3.8. Persoanele excluse de la beneficiul drepturilor, facilităților, privilegiilor și imunităților consulare	41
3.9. Instituția consulilor onorifici și a consulatelor onorifice	41

3.10. Obligația oficiilor consulare și a membrilor acestora de a respecta legile și regulamentele statului de reședință	41
Teste de evaluare a cunoștințelor	41

CAPITOLUL IV MIJLOACELE DE SOLUȚIONARE PAȘNICĂ A DIFERENDELOR

INTERNAȚIONALE..... 44

1. Considerații privind procesul evolutiv în materia reglementării juridice internaționale a mijloacelor de soluționare pașnică a diferendelor internaționale.....	45
2. Diferendul internațional – definiție, clasificare, principii aplicabile soluționării pașnice a diferendelor internaționale	45
2.1. Noțiunea de diferend internațional. Clasificare.....	45
2.2. Principii aplicabile soluționării diferendelor internaționale.....	45
3. Mijloace politico-diplomatice de soluționare pașnică a diferendelor internaționale	45
3.1 Negocierea.....	46
3.2 Bunele oficii	46
3.3 Medierea.....	46
3.4 Ancheta internațională.....	46
3.5 Concilierea.....	47
4. Mijloace jurisdicționale de soluționare a diferendelor internaționale.....	47
4.1 Arbitrajul internațional	47
4.2 Instanțe judiciare internaționale	47
4.2.1 Justiția internațională permanentă.....	47
4.2.2 Curtea Internațională de Justiție.....	48
5. Soluționarea diferendelor în cadrul unor organizații internaționale	49
5.1 Organizația Națiunilor Unite (ONU).....	49
5.2 Acorduri și organisme regionale pentru soluționarea pașnică a diferendelor	53
5.2.1 Liga Statelor Arabe (LSA)	54
5.2.2. Organizația Statelor Americane (OSA).....	54
5.2.3. Organizația Unității Africane (OUA).....	54
5.2.4. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)	55
Test de verificare a cunoștințelor	55

CAPITOLUL V RĂSPUNDEREA INTERNAȚIONALĂ A STATELOR..... 57

1. Noțiuni generale	57
2. Răspunderea internațională a statelor pentru fapte ilicite	58
2.1. Fundamentul răspunderii statelor pentru fapte ilicite.....	58

2.2. Definierea răspunderii statelor	58
2.3. Condițiile necesare pentru existența unui fapt ilicit	58
3. Conceptul delictelor internaționale	58
4. Răspunderea internațională a statelor.....	58
4.1. Natura răspunderii statelor	58
4.1.1. Natura conduitei statelor	59
4.1.2. Culpă	59
4.2. Răspunderea din culpă.....	59
4.3. Răspunderea strictă/obiectivă.....	59
5. Excluderea răspunderii statelor	60
5.1. Cauze care exclud caracterul ilicit al actelor unui stat	60
5.1.1. Consimțământul	60
5.1.2. Măsuri îndreptate împotriva faptului ilicit	60
5.1.3. Starea de necesitate/primejdie	60
5.1.4. Dreptul la legitimă apărare	60
5.1.5. Forța majoră	61
6. Subiectele răspunderii internaționale	61
6.1. Statul – subiect al delictelor internaționale	61
6.1.1. Organele și reprezentanții statului.....	61
6.1.2. Definierea reprezentanților statului în dreptul intern.....	61
6.1.3. Definierea reprezentanților statului în dreptul internațional	61
6.1.4. Conduita ultra vires	62
6.2. Individul – subiect al răspunderii internaționale	62
Test de evaluare.....	62

CAPITOLUL VI DREPTUL ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE..... 65

1. Apariția și evoluția organizațiilor internaționale.....	66
1.1. Constituirea organizațiilor internaționale	66
1.2. Membri, structura și funcționarea organizațiilor internaționale	66
2. Sistemul organizațiilor internaționale	67
2.1. Criterii de clasificare a organizațiilor internaționale	67
2.2. Personalitatea juridică a organizațiilor internaționale	67
2.3. Structuri și mecanisme specifice organizațiilor internaționale.....	68
2.3. 1. Organe principale, organe subsidiare	68
2.3.2. Organe politice, jurisdicționale și administrative.....	68
2.3.3. Organe plenare, organe cu compunere restrânsă.....	68

3. Organizații internaționale interguvernamentale, regionale și nonguvernamentale.....	69
3.1. Rolul organizațiilor internaționale globale și a instituțiilor specializate în societatea contemporană.....	69
3.2. Organizațiile internaționale regionale și influența decizională	69
3.3. Organizațiile internaționale neguvernamentale.....	69
4. Organizația Națiunilor Unite (ONU)	69
4.1. Scurt istoric și descriere	69
4.1.1. Apariția și evoluția Organizației națiunilor Unite	69
4.1.2. Carta ONU – actul constituiv al organizației	70
4.2. Structura ONU.....	70
4.2.1. Organe principale ale ONU	70
4.2.2. Organe secundare ale ONU	71
4.3. Obiectivele ONU	71
4.3.1. Menținerea păcii și securității internaționale	71
4.3.2. Drepturile omului	71
4.3.3. Dezvoltarea economică și asistența umanitară.....	72
Test de evaluare a cunoștințelor	72
BIBLIOGRAFIE.....	74

Introducere

Cursul este destinat, în principal, studenților masteranzi la programul de studii universitare de master *Drept internațional dreptul Uniunii Europene* din cadrul Facultății de Drept a Universității Ecologice din București.

Obiectivele cursului

1. Însușirea cunoștințelor referitoare la:

- tratatul internațional;
- dreptul diplomatic;
- dreptul consular;
- mijloace pașnice de soluționare a diferendelor internaționale;
- răspunderea internațională a statelor;
- organizațiile internaționale.

2. Dobândirea deprinderilor de a:

- utiliza categorii, concepte și noțiuni fundamentale, specifice dreptului internațional public;
- analiza și sintetiza fundamentele dreptului internațional public;
- explica modalitatea de creare a normelor dreptului internațional public;
- formula propuneri de lege ferenda;
- compara diverse puncte de vedere exprimate în doctrina juridică în formularea unor aprecieri personale.

3. Formarea abilităților de a:

- explica rolul și necesitatea instituțiilor specifice dreptului internațional public;
- analiza stadiul actual al reglementărilor în materia dreptului internațional public;
- opera cu principalele categorii, concepte și noțiuni juridice, specifice dreptului internațional public;
- sintetiza sau dezvolta, după caz;
- utiliza resursele Internet în funcție de specificul acestei discipline, prin completarea cunoștințelor teoretice cu rezolvarea testelor de autoevaluare, stimularea activităților de căutare pe Internet a legislației indicate, precum și a unor soluții ale jurisprudenței.

4. Manifestarea unei atitudini de justă și corectă analiză a realităților juridice internaționale.

Competențe conferite

După parcurgerea acestui curs, studentul masterand va fi capabil să:

- definească tratatul internațional, dreptul diplomatic, dreptul consular, mijloacele pașnice de soluționare a diferendelor internaționale, răspunderea internațională a statelor, organizațiile internaționale;
- identifice trăsăturile caracteristice ale fiecăreia dintre instituțiile specifice anterior menționate;
- explice apariția și evoluția acestora;
- conștientizeze necesitatea corelării normelor juridice naționale, regionale și internaționale.

Resurse și mijloace de lucru

Studentii masteranzi au acces la conținutul cursului, prin utilizarea manualului sau a resurselor informatice. Pentru o pregătire temeinică, este necesară efectuarea tuturor testelor de evaluare, astfel încât rezultatul pregătirii să fie cât mai obiectiv. De asemenea, se recomandă studenților masteranzi să întocmească propriile planuri și scheme, în scopul unei bune sistematizări a cunoștințelor dobândite.

Fiecare curs debutează cu prezentarea obiectivelor ce trebuie atinse – din punctul de vedere al nivelului de cunoștințe – prin studierea temei respective. Se recomandă citirea cu atenție și apoi, la sfârșitul cursului, recapitularea pentru a verifica nivelul de înțelegere.

La sfârșitul cursului este indicată o bibliografie selectivă, menită a crea o viziune comparativă asupra unor instituții și a consolida gândirea juridică în formare a studenților.

Structura cursului

Cursul este alcătuit din 6 capitole și reflectă materia corespunzătoare programei pentru semestrul 2 al anului I de studiu.

La sfârșitul fiecărui capitol sunt modele de teste de evaluare, având ca finalitate stabilirea ritmului de învățare și necesităților proprii de repetare a unor teme.

Totodată, sunt formulate 2 teme de control, în vederea evaluării pe parcurs, astfel:

Tema 1 – Capitolul 1: „Etapile încheierii tratatelor internaționale”;

Tema 2 – Capitolul 3: „Misiunile diplomatice și oficiile consulare – organe ale statului pentru relațiile internaționale”.

Temele de control se prezintă de către fiecare student masterand, iar rezultatele acestei evaluări se comunică de către cadrul didactic în mod direct și nemijlocit studenților.

Cursul poate fi studiat atât în întregime, potrivit ordinii prestabilite a capitolelor, dar se poate și fragmenta în funcție de interesul propriu mai accentuat pentru anumite teme. Însă, în vederea susținerii examenului este obligatorie parcurgerea tuturor celor 6 capitole și efectuarea testelor prezentate.

Evaluarea

La încheierea studierii cursului, este obligatorie realizarea celor două teme de control.

Evaluarea finală constă în susținerea unui examen scris.

Componența notei finale: - examen: 60% ;

- temele de control: 40%;

Capitolul I

TRATATUL INTERNAȚIONAL

Obiective: studierea, însușirea și înțelegerea de către studenți a cunoștințelor referitoare la tratatul internațional, ca principal izvor al Dreptului internațional public.

Conținut:

1. Considerații generale
2. Scurt istoric privind apariția și evoluția tratatului internațional
3. Codificarea dreptului tratatelor prin Convenția de la Viena
4. Definiția tratatului internațional
5. Denumirea tratatului internațional
6. Clasificarea tratatelor
7. Condițiile de fond sau elementele tratatelor internaționale
8. Încheierea tratatelor internaționale
9. Efectele tratatelor internaționale
10. Interpretarea tratatelor internaționale
11. Modificarea tratatelor internaționale
12. Încetarea efectelor tratatelor internaționale

1. Considerații generale

Tratatul constituie principalul izvor al dreptului internațional și, în egală măsură, cea mai importantă formă juridică a colaborării dintre subiectele dreptului internațional public.

2. Scurt istoric privind apariția și evoluția tratatului internațional

Deoarece reprezintă cel mai uzitat instrument de stabilire a raporturilor juridice între subiectele dreptului internațional, tratatele internaționale datează încă din **Antichitate**.

Perioada evului mediu a fost caracterizată de fărâmițarea feudală și dominația Bisericii Catolice asupra formațiunilor statale născute în urma destrămării imperiului roman de apus.

Perioada modernă. În cadrul congreselor și conferințelor internaționale, precum Congresul de la Viena din anul 1815 sau Congresul de la Paris din anul 1856, a început procesul de codificare a dreptului internațional.

Perioada interbelică este caracterizată, în plan internațional, prin înlocuirea politicii echilibrului puterilor cu cea a securității colective, determinată de apariția și dezvoltarea

organizațiilor internaționale, în special Societatea Națiunilor, precum și de apariția primei jurisdicții internaționale - Curtea Permanentă de Justiție Internațională.

În perioada contemporană, după anul 1945, societatea internațională se caracterizează prin creșterea numărului statelor, ca urmare a procesului de decolonizare, concomitent cu diversificarea subiectelor care o compun, prin dezvoltarea organizațiilor internaționale interguvernamentale, cărora le este recunoscut statutul de subiect de drept internațional, statut recunoscut, pentru prima oară, și națiunilor (popoarelor) care luptă pentru eliberare națională.

3. Codificarea dreptului tratatelor prin Convenția de la Viena

Această codificare s-a realizat prin Convenția de la Viena referitoare la dreptul tratatelor din 1969, Convenția privind succesiunea statelor în materie de tratate din 1978 și Convenția privind dreptul tratatelor încheiate între state și organizații internaționale sau între organizații internaționale din 1986.

4. Definiția tratatului internațional

Potrivit art. 2 pct. 1 lit. a) al Convenției privind dreptul tratatelor din 1969, „*prin expresia tratat se înțelege un acord internațional încheiat în scris între state și guvernat de dreptul internațional, fie că este consemnat într-un instrument unic, fie în două sau mai multe instrumente conexe și oricare ar fi denumirea sa particulară*”.

În Legea nr. 590 din 2003 privind tratatele se prevede că prin „*tratată se înțelege actul juridic, indiferent de denumire sau de formă, care consemnează în scris un acord la nivel de stat, la nivel guvernamental sau la nivel departamental, având scopul de a crea, de a modifica ori de a stinge drepturi și obligații juridice sau de altă natură, guvernat de dreptul internațional public și consemnat într-un instrument unic ori în două sau în mai multe instrumente conexe*”.

5. Denumirea tratatului internațional

Printre cele mai importante denumiri, reținem următoarele: tratat, convenție, acord, pact, protocol, statut, declarație, compromis, act general, schimb de note, comunicate comune, modus vivendi, declarațiile comune și solemne, aranjamentul, avenantul, concordatul, cartelul, Gentlemen's agreement.

6. Clasificarea tratatelor

1. După numărul părților, tratatele se clasifică în:

- a) tratate bilaterale, încheiate între două state sau alte subiecte de drept internațional și
- b) tratate multilaterale, încheiate între mai multe state sau alte subiecte de drept internațional.

2. După statutul juridic al părților, tratatele se împart în:

- a) tratate încheiate de către state;
- b) tratate încheiate între state și organizații internaționale interguvernamentale
- c) tratate încheiate între organizații internaționale interguvernamentale.

3. După obiectul de reglementare, tratatele pot fi:

- a) politice;
- b) economice;
- c) comerciale;
- d) cultural-științifice;
- e) militare etc.

3. După criteriul posibilității de aderare, tratatele se clasifică în:

- a) tratate deschise, la care pot adera în mod liber orice state;
- b) tratate închise, la care alte state nu pot adera decât cu consimțământul statelor participante.

7. Condițiile de fond sau elementele tratatelor internaționale

Condițiile de fond sau elementele tratatelor internaționale au fost clasificate în două categorii, după cum trebuie conținute în mod necesar sau pot lipsi:

- condiții de fond obligatorii sau elemente definitorii;
- condiții de fond sau elemente accesorii.

7.1. Condițiile de fond obligatorii sau elementele esențiale ale tratatului

Elementele definitorii, în funcție de care un act internațional este calificat drept tratat internațional, sunt următoarele:

- părțile la tratat;
- acordul de voință;
- intenția părților de a produce efecte juridice;
- guvernarea tratatului de către normele dreptului internațional.

7.2. Condițiile de fond sau elementele accesorii ale tratatelor

Orice tratat internațional trebuie să cuprindă în mod necesar și obligatoriu elementele esențiale enumerate și prezentate anterior, pentru a fi valabil încheiat și pentru a produce efecte juridice, însă, poate conține și elemente accesorii care nu sunt obligatorii pentru validitatea lui, după cum urmează:

- termenul;
- condiția;
- rezerva la tratat;

- clauza de solidaritate;
- clauza de garanție.

8. Încheierea tratatelor internaționale

Încheierea tratatelor reprezintă ansamblul procedurilor juridico-procedurale care trebuie parcurse și îndeplinite pentru ca tratatul să ia naștere, să devină obligatoriu pentru părți, să intre în vigoare și să producă efecte juridice.

8.1. Subiectele tratatelor internaționale și capacitatea acestora

Calitatea de subiect de drept internațional este esențială pentru orice entitate care participă la încheierea unui tratat.

8.2. Autoritățile interne competente să participe la încheierea tratatelor

Potrivit art. 91 alin. (1) din Constituția României, revizuită: *„Președintele încheie tratate internaționale în numele României, negociate de Guvern, și le supune spre ratificare Parlamentului, într-un termen rezonabil. Celelalte tratate și acorduri internaționale se încheie, se aprobă sau se ratifică potrivit procedurii stabilite prin lege”*.

8.3. Conținutul tratatelor

Structura tratatului internațional cuprinde următoarele părți:

1. Titlul tratatului ;
2. Preambulul (partea introductivă) ;
3. Partea dispozitivă ;
4. Clauzele finale ;
5. Anexele.

8.4. Etapele (fazele) încheierii tratatelor

Încheierea unui tratat internațional parcurge, de regulă, următoarele etape (faze):

- a) negocierea;**
  - b) adoptarea;**
  - c) autentificarea;**
  - d) exprimarea consimțământului de a fi parte la tratat.**
- a) Negocierea**

În conformitate cu dispozițiile art. 2 alin. (1) lit. c), *deplinele puteri* reprezintă *„documentul emanând de la autoritatea competentă a unui stat și desemnând una sau mai multe persoane*

împuternicite să reprezinte statul pentru negocierea, adoptarea sau autentificarea textului unui tratat, pentru a exprima consimțământul statului de a fi legat printr-un tratat sau pentru a îndeplini oricare alt act cu privire la tratat”.

Potrivit art. 7 alin. (2), în virtutea funcțiilor lor, reprezintă statul, fără a fi obligați să prezinte depline puteri, următoarele categorii de persoane:

a) șefii de stat, șefii guvernelor și miniștrii afacerilor externe, pentru toate actele referitoare la încheierea unui tratat;

b) șefii de misiune diplomatică, pentru adoptarea textului unui tratat ce se încheie între statul acreditant și statul acreditar;

c) reprezentanții acreditați ai statelor la o conferință internațională sau pe lângă o organizație internațională ori pe lângă un organ al acesteia, pentru adoptarea textului unui tratat în această conferință, organizație sau organ.

b) Adoptarea constă în fixarea textului tratatului, așa cum a fost redactat și în modalitățile convenite de către părți, prin exprimarea acordului participanților la negocieri.

c) Autentificarea se realizează prin semnarea de către participanții la negocieri a textului tratatului, care dobândește caracter oficial, autentic și nu mai poate fi repus în discuție pentru modificări.

În această etapă, semnarea poate fi:

1. definitivă;

2. provizorie, caz în care se poate îmbrăca două forme:

- parafarea;

- semnarea *ad referendum*.

d) Exprimarea consimțământului de a fi parte la tratat

Potrivit art. 11 al Convenției de la Viena din 1969, „*consimțământul unui stat de a fi legat printr-un tratat poate fi exprimat prin semnătură, prin schimbul instrumentelor care constituie un tratat, prin ratificare, acceptare, aderare sau aprobare, ori prin oricare alt mijloc convenit”.*

8.5. Rezervele la tratate

Potrivit art. 2 alin. (2) al Convenției de la Viena din 1969, **rezerva la tratat reprezintă „o declarație unilaterală, oricare ar fi conținutul sau denumirea sa, făcută de un stat atunci când semnează, acceptă sau aprobă un tratat, ori aderă la acesta prin care își manifestă intenția de a exclude sau modifica efectul juridic al unor dispoziții din tratat cu privire la aplicarea lor față de statul respectiv”.**

Rezerve se pot formula numai în cazul tratatelor multilaterale deoarece, în cazul tratatelor bilaterale, formularea unor rezerve ar echivala cu respingerea textului tratatului în forma existentă și cu propuneri pentru redeschiderea negocierilor.

8.6. Intrarea în vigoare și înregistrarea tratatelor

Potrivit art. 24 par. 1 al Convenției de la Viena din 1969, intrarea în vigoare se produce în conformitate cu prevederile tratatului, cuprinse în dispozițiile finale ale acestuia, sau conform unui acord adițional al părților participante la negocieri,

Înregistrarea tratatelor constituie o operațiune importantă sub aspectul publicității și opozabilității față de terți a textelor cuprinse în tratatele internaționale. Totodată, înregistrarea tratatelor devine o garanție a legalității și conformității lor cu normele și principiile fundamentale ale dreptului internațional.

9. Efectele tratatelor internaționale

9.1. Efectele tratatelor internaționale față de părțile contractante

În temeiul dispozițiilor art. 26, denumit marginal *Pacta sunt servanda*, al Convenției de la Viena din 1969 se prevede că: „*Orice tratat în vigoare leagă părțile și trebuie să fie executat de ele cu bună-credință*”.

9.2. Efectele tratatelor față de statele terțe

Potrivit prevederilor art. 34 al Convenției de la Viena: „*Un tratat nu creează nici obligații, nici drepturi pentru un stat terț fără consimțământul său*”.

Există, însă, câteva excepții de la acest principiu:

- a) Posibilitatea ca un stat să dobândească drepturi în urma unui tratat la care nu a fost parte;
- b) Posibilitatea ca într-un tratat să poată fi prevăzute obligații în sarcina unui stat terț;
- c) Stabilirea unor regimuri juridice internaționale, general aplicabile, obiective.

9.3. Efectele tratatelor internaționale asupra ordinii juridice interne a statelor

În literatura de specialitate s-au conturat două teorii antagoniste, respectiv monismul și dualismul, fără ca legislația națională să consfințească pe deplin una sau alta dintre cele două teorii.

9.4. Efectele tratatelor internaționale în spațiu

În principiu, aplicarea în spațiu a tratatelor internaționale se realizează cu respectarea principiului teritorialității, în virtutea căruia tratatele se aplică asupra ansamblului teritoriului statelor părți, supus suveranității acestora.

Din interpretarea dispozițiilor art. 29 al Convenției de la Viena: „*Dacă din cuprinsul tratatului nu reiese o intenție diferită sau dacă nu este stabilită pe altă cale, un tratat leagă fiecare parte cu privire la ansamblul teritoriului său*”.

9.5. Aplicarea tratatelor internaționale în timp

Aplicarea în timp a tratatelor internaționale se realizează potrivit principiului neretroactivității, așa cum rezultă și din dispozițiile art. 28 al Convenției de la Viena: „*Dacă din cuprinsul tratatului nu reiese o intenție diferită, sau aceasta nu este stabilită pe altă cale, dispozițiile unui tratat nu leagă o parte în ceea ce privește un act sau un fapt anterior datei intrării în vigoare a acestui tratat...*”. Așadar, statele părți la un tratat pot deroga de la principiul neretroactivității, cu condiția ca derogarea să rezulte din clauzele tratatului.

10. Interpretarea tratatelor internaționale

10.1. Noțiune

Interpretarea tratatelor internaționale reprezintă operațiunea de stabilire a sensului și conținutului exact acestora de către organele competente, în vederea aplicării sale depline și corecte.

10.2. Reguli generale de interpretare

Convenția de la Viena a codificat, în art. 31-33, principalele reguli de interpretare ale tratatului internațional, reguli cu aplicabilitate generală, în sensul că se aplică tuturor tratatelor internaționale independent de caracteristicile lor:

10.3. Autorități competente pentru interpretarea tratatelor

Pe plan intern, interpretarea tratatelor se realizează de către autoritățile guvernamentale competente în domeniul relațiilor externe, de regulă, ministerele de externe ale statelor părți, însă această interpretare nu este opozabilă altor state.

Pe plan internațional, interpretarea tratatelor se realizează de către state, de către instanțe judiciare sau arbitrale și de către organizații internaționale.

11. Modificarea tratatelor internaționale

Ținând seama de dinamica relațiilor internaționale, se impune adaptarea conținutului tratatelor în raport cu evoluția societății internaționale, adaptare reținută în literatura de specialitate sub denumirea generică de modificare, cu două forme particulare:

- amendarea - modificare parțială și de mai mică importanță a textului tratatului;

- revizuirea - modificare substanțială și extinsă a textului tratatului, care vizează un proces de reexaminare în ansamblu a tratatului.

12. Încetarea sau suspendarea efectelor tratatelor internaționale

Încetarea sau stingerea efectelor tratatelor reprezintă momentul începând cu care un tratat nu mai este în vigoare și nu mai produce efecte juridice, adică drepturile, obligațiile și normele cuprinse în textul său își încetează existența și aplicarea.

Prin raportare la încetare, o situație specială o reprezintă suspendarea aplicării tratatelor, care nu pune capăt efectelor acestuia, ci constă în neaplicarea anumitor dispoziții ale tratatului pe o anumită perioadă.

Cauzele de încetare și de suspendare sunt comun reglementate în Convenția de Viena.

Cauzele de încetare a efectelor tratatelor pot fi grupate în patru categorii:

1. - potrivit dispozițiilor tratatului;
2. - din voința uneia dintre părți;
3. - din voința comună a părților;
4. - din cauze exterioare voinței părților.

Test de evaluare

I. Întrebări

1. Definiți tratatul internațional.
2. Clasificați tratatele internaționale după minimum trei criterii.
3. Scurtă analiză asupra codificării dreptului tratatelor.
4. Cum trebuie să fie voința părților la tratat?
5. Ce se înțelege prin încheierea tratatelor?
6. Care sunt autoritățile competente să încheie tratate?
7. Enumerați etapele încheierii tratatelor.
8. Ce se înțelege prin sintagma “depline puteri”?
9. Autentificarea tratatelor- scurtă analiză.
10. Analizați modalitățile prin care un stat își poate exprima consimțământul de a deveni parte la tratat.
11. Când intră în vigoare dispozițiile unui tratat internațional?
12. Neînregistrarea unui tratat afectează forța lui juridică?
13. Definiți rezerva la tratat.
14. Se pot formula rezerve în cazul tratatelor bilaterale?
15. Când pot fi retrase rezervele și obiecțiile la rezerve?

II. Alegeti răspunsul/răspunsurile corect/corecte:

1. Sediul materiei pentru încheierea tratatelor internaționale este:
  - a) Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor din 1969;
  - b) Legea nr. 590/2003 privind tratatele;
  - c) Convenția din 1989 de la Viena pentru tratatele care se încheie între state și organizațiile internaționale sau între organizațiile internaționale.
2. Gentlemen's agreement este:
  - a) un acord temporar ce urmează a fi înlocuit cu un tratat cu clauze detaliate;
  - b) un acord de voință prin note sau scrisori identice;
  - c) acord in forma verbala.
3. După posibilitatea de aderare tratatele se clasifică în:
  - a) deschise;
  - b) în formă simplificată;
  - c) închise.
4. Elementele esențiale ale tratatului constau în:
  - a) Părțile tratatului, voința părților, obiectul tratatului să fie licit și rezonabil, tratatul să producă efecte juridice, tratatul să fie guvernat de dreptul internațional;
  - b) Părțile tratatului, voința părților, obiectul tratatului să fie licit și rezonabil, tratatul să producă efecte juridice, rezervele să nu fie interzise expres de tratat;
  - c) Părțile tratatului, dispozițiile noului tratat să fie incompatibile cu cele ale tratatului anterior, obiectul tratatului să fie licit și rezonabil, tratatul să producă efecte juridice, tratatul să fie guvernat de dreptul internațional.
5. În cazul încălcării unei norme interne, pentru ca aceasta să poată fi considerată viciu de consimțământ este necesar ca:
  - a) încălcarea să fie obiectiv evidentă;
  - b) să existe o conduită frauduloasă a altui stat care a participat la negociere și care conduce, în general, la producerea unei erori;
  - c) să privească o normă fundamentală a dreptului intern.
6. Deplinele puteri reprezintă:
  - a) atestarea solemnă a faptului că negocierile s-au încheiat și că textul reprezintă forma definitivă a tratatului;
  - b) documentul emis de autoritatea competentă a unui stat, prin care sunt desemnate una sau mai multe persoane împuternicite să reprezinte statul pentru negocierea, adoptarea sau semnarea unui tratat, pentru exprimarea consimțământului de a deveni parte la tratat sau pentru a îndeplini alt act cu privire la acesta;

c) executarea obligațiilor prevăzute de tratate ceea ce presupune luarea măsurilor necesare în sensul aplicării lor de către autoritățile administrative sau judecătorești.

7. Autentificarea textului se face prin:

- a) parafare;
- b) ratificare;
- c) aderare.

8. Semnarea *ad referendum*:

- a) reprezintă nu doar autentificarea, ci și consimțământul;
- b) este o autentificare cu caracter provizoriu, care depinde de confirmarea ulterioară a statului, atunci când reprezentantul are împuterniciri să negocieze, dar nu să semneze;
- c) echivalează cu aprobarea, alteleori cu aderarea.

9. Exprimarea consimțământului de a deveni parte la tratat se face prin:

- a) semnarea definitivă;
- b) aderare;
- c) ratificare.

10. Printre cauzele de încetare a tratatelor prevăzute de Convenția de la Viena din 1969 privind dreptul tratatelor amintim:

- a) Eroarea, dolul, coruperea reprezentantului unui stat, denunțarea;
- b) Dolul, constrângerea exercitată asupra reprezentantului unui stat, violarea dispozițiilor de drept intern, coruperea reprezentantului unui stat;
- c) Eroarea, dolul, coruperea reprezentantului unui stat, ruperea relațiilor diplomatice.

III. Eseuri

1. Etapele încheierii tratatelor.
2. Caracteristicile ratificării în raport cu celelalte mijloace juridice de exprimare a consimțământului unui stat de a deveni parte la un tratat.
3. Aplicarea tratatelor în dreptul intern.
4. Respectarea și aplicarea tratatelor de către statele părți.
5. Studiu comparativ între cauzele de nulitate și cauzele de încetarea a tratatelor.

Tema de control 1 – „Etapele încheierii tratatelor internaționale”;

Capitolul II

Dreptul diplomatic

Obiective: cunoașterea, însușirea și înțelegerea cunoștințelor referitoare la definiția și izvoarele dreptului diplomatic, relațiile diplomatice, funcțiile diplomatice, statutul juridic al misiunilor diplomatice și al personalului acestora.

Conținut:

1. Noțiunea de diplomație
  - 1.1. Apariția și evoluția diplomației
  - 1.2. Definiția și trăsăturile caracteristice ale diplomației
2. Dreptul diplomatic și relațiile diplomatice
  - 2.1. Definiția și caracteristicile dreptului diplomatic
  - 2.2. Izvoarele dreptului diplomatic
  - 2.3. Codificarea dreptului diplomatic
  - 2.4. Relațiile diplomatice
    - 2.4.1. Noțiunea de relații diplomatice
    - 2.4.2. Stabilirea relațiilor diplomatice
    - 2.4.3. Încetarea relațiilor diplomatice
  - 2.5. Reprezentarea intereselor unui stat
  - 2.6. Organele statului pentru relațiile internaționale
3. Misiunile diplomatice
  - 3.1. Noțiune și clasificare
  - 3.2. Înființarea și desființarea misiunilor diplomatice
  - 3.3. Funcțiile misiunii diplomatice
  - 3.4. Activitatea misiunii diplomatice
  - 3.5. Structura misiunii diplomatice
4. Personalul misiunii diplomatice
  - 4.1. Noțiune și categorii
  - 4.2. Numirea membrilor personalului misiunii diplomatice
  - 4.3. Încetarea funcțiilor membrilor misiunii diplomatice
  - 4.4. Corpul diplomatic
5. Definiția generală a imunităților, inviolabilităților, privilegiilor și facilităților diplomatice
6. Imunitățile, inviolabilitățile, privilegiile și facilitățile misiunilor diplomatice
  - 6.1. Imunitatea de jurisdicție a misiunii diplomatice

- 6.2. Inviolabilitatea misiunii diplomatice
- 6.3. Privilegiile și facilitățile misiunii diplomatice
- 7. Inviolabilități, imunități și privilegii ale personalului diplomatic
  - 7.1. Categoriile de persoane care beneficiază de statut diplomatic
  - 7.2. Imunitatea agentului diplomatic
  - 7.3. Inviolabilitatea agentului diplomatic
  - 7.4. Privilegiile agentului diplomatic

1. Noțiunea de diplomație

1.1. Apariția și evoluția diplomației

Termenul de diplomație provine din cuvântul grecesc *diplo* (dublez), care desemna acțiunea de redactare a actelor oficiale sau a diplomelor în două exemplare, dintre care unul era dat ca scrisoare de împuternicire sau recomandare trimișilor, iar celălalt se păstra în arhivă; putătorul unui asemenea dublet a fost numit diplomat, iar activitatea desfășurată de el, diplomație.

Cu toate că originea diplomației este una îndepărtată, termenul de diplomație, în sensul actual, a fost folosit, pentru prima dată în Anglia, în Annual Register pentru anul 1787.

1.2. Definiția și trăsăturile caracteristice ale diplomației

Diplomația reprezintă activitatea oficială desfășurată de către organele statului pentru relațiile internaționale în procesul de stabilire, menținere și dezvoltare a relațiilor unui stat cu alte state, apărând drepturile și interesele legitime ale statului respectiv, în scopul realizării obiectivelor politicii externe.

2. Dreptul diplomatic și relațiile diplomatice

2.1. Definiția și caracteristicile dreptului diplomatic

Dreptul diplomatic cuprinde totalitatea normelor juridice de drept internațional și de drept intern care reglementează organizarea, competența, atribuțiile și statutul organelor pentru relații externe.

2.2. Izvoarele dreptului diplomatic

În sens formal, noțiunea de izvor al dreptului diplomatic reprezintă mijloacele juridice de exprimare și consacrare a normelor juridice care reglementează domeniul relațiilor diplomatice.

Fiind parte a dreptului internațional public, izvoarele dreptului diplomatic sunt aceleași cu cele ale dreptului internațional public, respectiv, tratatele internaționale, cutuma internațională și

principiile generale de drept, ca izvoare principale, și jurisprudența internațională, doctrina juridică internațională și echitatea, ca mijloace auxiliare pentru determinarea regulilor de drept.

2.3. Codificarea dreptului diplomatic

Convenția de la Viena din 1961 privind relațiile diplomatice, intrată în vigoare la 25 aprilie 1965, stipulează că la baza stabilirii relațiilor diplomatice și a schimbului de misiuni se află consimțământul reciproc al statelor respective, iar misiunile diplomatice, prin funcțiile pe care le exercită, au rolul de a contribui la dezvoltarea relațiilor internaționale.

Convenția de la Viena din 1961 privind relațiile diplomatice este însoțită de două protocoale facultative referitoare la jurisdicția obligatorie a Curții Internaționale de Justiție și la dobândirea cetățeniei.

2.4. Relațiile diplomatice

2.4.1. Noțiunea de relații diplomatice

Relațiile diplomatice reprezintă acele raporturi juridice dintre state sau alte subiecte de drept internațional, cu caracter permanent, determinate de colaborarea în timp și constituind, totodată, o premisă pentru dezvoltarea generală a relațiilor de colaborare dintre state, în special, sau alte subiecte de drept internațional, în general.

2.4.2. Stabilirea relațiilor diplomatice

Potrivit dispozițiilor din art.2 din Convenția de la Viena „*stabilirea de relații diplomatice între state și trimiterea de misiuni diplomatice permanente se fac prin consimțământ mutual*”.

2.4.3. Încetarea relațiilor diplomatice

Încetarea relațiilor diplomatice se poate produce printr-unul dintre următoarele moduri:

- încetarea calității de subiect de drept internațional a unuia dintre state prin dispariție, fuziune, divizare etc.;
- declanșarea unui conflict armat între statele respective;
- ruperea, întreruperea sau suspendarea relațiilor diplomatice dintre cele două state, ca urmare a unui act discreționar ori unui act acceptat în cadrul unei organizații internaționale sau impus de către aceasta.

2.5. Reprezentarea intereselor unui stat

Reprezentarea intereselor unui stat sau puterea protectoare, consacrată în art. 45 al Convenției de la Viena din 1961, reprezintă o instituție importantă, atât în timp de război, deoarece,

cu ajutorul acesteia, s-a realizat protecția persoanelor civile și a prizonierilor de război și s-a asigurat menținerea relațiilor între statele beligerante, cât și în timp de pace, obiectivul protecției fiind transferat asupra intereselor publice și private.

2.6. Organele statului pentru relațiile internaționale

Reprezentarea statelor în relațiile internaționale este realizată de către anumite organe care pot fi grupate în două mari categorii:

1. Organe interne ale statului pentru relațiile internaționale;
2. Organe externe ale statului pentru relațiile internaționale.

În prima categorie de organe ale statului cu atribuții și competențe de reprezentare includem:

- Șeful statului
- Parlamentul;
- Guvernul;
- Prim-ministrul;
- Ministerul de Externe;
- Ministrul de externe.

În cea de-a doua categorie, cea referitoare la organele externe ale statului pentru relațiile internaționale, includem:

- Misiunile diplomatice;
- Oficiile consulare.

3. Misiunile diplomatice

3.1. Noțiune și clasificare

Misiunile diplomatice reprezintă organe externe ale statelor, cu caracter permanent, instituite într-un alt stat sau pe lângă o organizație internațională în vederea menținerii relațiilor diplomatice.

În funcție de durata și caracterul misiunii, misiunile diplomatice ale unui subiect de drept internațional înființate pe lângă un alt subiect de drept internațional sunt împărțite în două categorii:

- misiuni diplomatice temporare (ad-hoc);
- misiuni diplomatice permanente.

Din categoria misiunilor diplomatice cu caracter temporar fac parte:

- delegațiile la conferințe și organizații internaționale;
- misiunile speciale;
- trimișii itineranți;

- birourile temporare.

Misiunile diplomatice permanente pot fi clasificate în două categorii:

- misiuni diplomatice de tip clasic care au și un caracter bilateral cuprinzând: ambasada, nunțiatuara, legația și internunțiatuara;

- misiuni diplomatice de tip nou, din care unele au caracter bilateral, iar altele multilateral cuprinzând: Înaltele Comisariate, delegațiile permanente pe lângă organizațiile internaționale și misiunile unei organizații internaționale existente în diferite state.

3.2. Înființarea și încetarea misiunilor diplomatice

Pentru înființarea unei misiuni diplomatice este necesară întrunirea următoarelor două condiții:

- să existe relații diplomatice între cele două state;
- să intervină un acord între ele pentru schimbul de misiuni diplomatice.

Încetarea misiunii diplomatice înseamnă ruperea completă a funcțiilor misiunii diplomatice în ansamblul ei, ca instituție și deci, încetarea automată și a sarcinilor care revin membrilor misiunii diplomatice și poate fi rezultatul deciziei statului acreditant, caz în care, constituie o desființare a misiunii diplomatice sau poate fi consecința altor împrejurări, precum ruperea relațiilor diplomatice ori dispariția unuia din state.

3.3. Funcțiile misiunii diplomatice

Misiunile diplomatice permanente îndeplinesc următoarele funcții specifice:

- funcția de reprezentare;

- funcția de negociere;

- funcția de observare și informare;

- funcția de cooperare internațională;

- funcția de protejare a intereselor statului acreditant și ale cetățenilor acestuia, exercitarea de funcții consulare și protecția diplomatică.

- alte funcții constau în: a veghea asupra intereselor minorităților, adresarea de proteste, protecția intereselor străine.

3.4. Activitatea misiunii diplomatice

Activitatea unei misiuni diplomatice se desfășoară pe două planuri, respectiv cel al raporturilor misiunii cu statul acreditant și cel al raporturilor misiunii cu statul acreditar.

3.5. Structura misiunii diplomatice

Structura și organizarea internă a misiunilor diplomatice constituie domeniu de jurisdicție exclusivă a statului acreditant, astfel că orice misiunea este structurată pe mai multe secții sau birouri, după cum urmează:

- Cancelaria;
- Secția politică;
- Secția (biroul) economică și comercială;
- Secția (biroul) atașatului cultural;
- Secția (biroul) de informare și presă;
- Biroul atașatului militar;
- Secția consulară.

4. Personalul misiunii diplomatice

4.1. Noțiuni și categorii

Personalul unei misiuni diplomatice se împarte în trei categorii:

1. personalul diplomatic (sau agenții diplomatici);
2. personalul tehnic și administrativ;
3. personalul de serviciu.

1. Personalul diplomatic este alcătuit din: șeful misiunii, miniștri-consilieri, consilieri, secretari 1,2,3 și atașați.

2. Personalul tehnic și administrativ este alcătuit din șeful cancelariei, translatorii, secretari tehnici, cititori, dactilografi, etc. o parte dintre aceștia fiind recrutați dintre cetățenii statului acreditar.

3. Personalul de serviciu cuprinde șoferi, curieri, portari, bucătari, grădinari, oameni de serviciu.

4.2. Numirea membrilor misiunii diplomatice

Numirea șefului de misiune titular se realizează în baza reglementării convenționale; astfel, potrivit art. 4 alin. (1) al Convenției de la Viena, „Statul acreditant trebuie să se asigure că persoana pe care intenționează să o acrediteze ca șef al misiunii în statul acreditar a primit agrementul acestui stat”.

Din interpretarea dispozițiilor menționate rezultă că obligația obținerii agrementului vizează pe toți șefii de misiune.

Statul acreditar poate refuza agrementul sau îl poate acorda.

În cazul refuzului, potrivit art. 4 alin (2) al Convenției de la Viena, „Statul acreditar nu este obligat să comunice statului acreditant motivele refuzului agrementului”.

În cazul acordării, urmează procedura acreditării șefului de misiune.

Referitor la prezentarea scrisorilor de acreditare, art. 18 al Convenției de la Viena cuprinde o dispoziție generală, cu valoare de principiu, potrivit căreia „*În fiecare stat procedura ce trebuie urmată pentru primirea șefilor de misiune trebuie să fie uniformă față de fiecare clasă*”, dar, ceremonia solemnă este organizată și se desfășoară diferit de la un stat la altul, însă, cu respectarea regulilor de protocol.

Numirea șefului de misiune interimar urmează procedura de numire a personalului diplomatic, în plus, fiind necesar ca numele său să fie comunicat de către șeful de misiune cu ocazia plecării sale, deoarece însărcinatul cu afaceri *ad-interim* este persoana care înlocuiește pe șeful de misiune în absența acestuia.

Numirea membrilor personalului diplomatic

Numirea membrilor personalului diplomatic urmează o procedură mai simplă, în sensul că nu este necesar agrementul, dar și în cazul acestei categorii de personal trebuie să fie întocmită și prezentată către ministerul afacerilor externe din statul acreditar o notă oficială prin care se realizează comunicarea și o notă de răspuns din partea acestuia.

Numirea personalului administrativ și tehnic și numirea personalului de serviciu respectă aceleași norme ca cele prevăzute pentru personalul diplomatic, cu deosebirea că:

- membrii acestor categorii de personal pot fi și cetățeni ai statului acreditar sau ai unui stat terț, condiția cetățeniei statului acreditant nemaifiind obligatorie;
- nu pot fi declarați *persona non grata*, ci pot fi declarați inacceptabili de către statul acreditar, la informarea căruia, statul acreditant trebuie să pună capăt funcțiilor și atribuțiilor lor în cadrul misiunii.

Numirea personalului de serviciu particular

Sosirea sau angajarea membrilor personalului de serviciu particular se notifică ministerului afacerilor externe al statului acreditar, fără a fi necesar consimțământul acestuia pentru angajarea lor (art. 10 alin. (1) lit. c) și d) al Convenției de la Viena).

4.3. Încetarea funcțiilor diplomatice

Încetarea funcțiilor diplomatice se realizează potrivit dispozițiilor Convenției de la Viena.

4.4. Corpul diplomatic

Corpul diplomatic este o instituție cu existență exclusiv cutumiară și desemnează totalitatea șefilor misiunilor diplomatice, a personalului misiunilor diplomatice și a soțiilor și membrilor familiilor acestora.

Lista membrilor Corpului diplomatic este întocmită de ministerul afacerilor externe al fiecărui stat, pe baza datelor primite de la misiunile diplomatice și este publicată periodic, de regulă, anual.

5. Definiția generală a imunităților, inviolabilităților, privilegiilor și facilităților diplomatice

Imunitățile reprezintă o excepție de la principiul general potrivit căruia orice persoană este supusă jurisdicției statului pe teritoriul căruia se află (jurisdicției locale).

Inviolabilitățile desemnează ocrotirea prin anumite interdicții și măsuri de către statul acreditat a personalului diplomatic, a misiunii diplomatice, a arhivei și a altor bunuri ale misiunii diplomatice împotriva oricăror persoane, amenințări sau presiuni ce s-ar putea exercita asupra lor în scopul influențării activității diplomatice.

Privilegiile reprezintă anumite avantaje acordate misiunii diplomatice și personalului acesteia.

Facilitățile constau în totalitatea înlesnirilor pe care statul acreditat le acordă misiunii diplomatice și personalului misiunii diplomatice în vederea desfășurării optime a activității diplomatice.

Imunitățile, inviolabilitățile, privilegiile și facilitățile diplomatice se clasifică în două mari categorii:

- Imunitățile, inviolabilitățile, privilegiile și facilitățile misiunilor diplomatice;
- Imunitățile, inviolabilitățile, privilegiile și facilitățile personalului misiunilor diplomatice.

6. Imunitățile, inviolabilitățile, privilegiile și facilitățile misiunilor diplomatice

6.1. Imunitatea de jurisdicție a misiunii diplomatice

Fiind un organ al statului acreditat, problema imunității de jurisdicție a misiunii diplomatice nu a făcut obiectul analizelor doctrinare sau soluțiilor jurisprudențiale, întrucât aceasta se deduce din imunitatea de jurisdicție a statului.

6.2. Inviolabilitatea misiunii diplomatice

Sub aspectul analizei conceptului de inviolabilitate, vom face distincție între:

- a) Inviolabilitatea localului/localurilor misiunii diplomatice;
- b) Inviolabilitatea arhivei;
- c) Inviolabilitatea corespondenței;
- d) Inviolabilitatea altor bunuri ale misiunii diplomatice.

6.3. Privilegiile și facilitățile misiunii diplomatice

Printre cele mai importante privilegii și facilități ale misiunilor diplomatice, reținem:

- dreptul, recunoscut misiunii și șefului său, să arboreze drapelul și să pună stema statului acreditant pe localurile misiunii, inclusiv reședința șefului de misiune, și pe mijloacele de transport ale acestuia (art. 20);

- scutirea de impozite și taxe (art.23);

b) scutirea de taxe vamale pentru obiectele destinate uzului oficial al misiunii (art. 36 alin.(1) lit.a).

7. Inviolabilități, imunități și privilegii ale personalului diplomatic

7.1. Categoriile de persoane care beneficiază de statut diplomatic

În determinarea categoriilor de persoane care beneficiază de imunități și privilegii, precum și a întinderii acestora, se ține seama de legătura care există între persoanele în cauză și misiunea diplomatică.

Convenția de la Viena din 1961 prevede ca agenții diplomatici, cu excepția celor care sunt cetățenii sau rezidenții permanenți în statul acreditat, vor primi întreaga gamă de privilegii și imunități menționate în art. 29 – 36.

Membrii personalului administrativ și tehnic al misiunii, precum și membrii familiilor lor, beneficiază, dacă nu sunt cetățeni ai statului acreditat sau dacă nu au în acest stat reședința permanentă, de privilegiile și imunitățile menționate în articolele 29 – 36, dar imunitatea de jurisdicție civilă și administrativă a statului acreditat menționată la paragraful 1 al articolului 31 nu se aplică actelor îndeplinite în afara exercitării funcțiilor lor.

În articolul 37 se prevede că: *„Membrii personalului de serviciu al misiunii care nu sunt cetățeni ai statului acreditat sau nu-și au în acesta reședința permanentă beneficiază de imunitate pentru actele îndeplinite în exercițiul funcțiilor lor și de scutirea de impozite și taxe pe salariile pe care le primesc pentru serviciile lor, precum și de scutirea prevăzută la articolul 33.”*

7.2. Imunitatea agentului diplomatic

Agentul diplomatic este exceptat de la jurisdicția penală, civilă și administrativă a statului acreditat.

7.3. Inviolabilitatea agentului diplomatic

Inviolabilitatea agentului diplomatic poate fi o inviolabilitate personală (constând în intangibilitatea absolută a persoanei agentului diplomatic – cuprinzând viața, libertatea, onoarea sa)

sau o inviolabilitate a reședinței, a mijloacelor sale de transport, a arhivei și a corespondenței sale și, în general, a tot ceea ce este necesar exercitării funcțiilor sale.

7.4. Privilegiile agentului diplomatic

Tratamentul fiscal al agentului diplomatic variază de la un stat la altul; există totuși practica universală de a scuti pe diplomați de impozite.

Test de evaluare a cunoștințelor

I. Întrebări

1. Definiți diplomația.
2. Definiția dreptul diplomatic.
3. Precizați care este cel mai important tratat, izvor al dreptului diplomatic.
4. Care sunt izvoarele dreptului diplomatic?
5. Ce înțelegeți prin relații diplomatice
6. Care este structura unei misiuni diplomatice?
7. Care este structura personalului unei misiuni diplomatice?
8. Enumerați funcțiile misiunilor diplomatice.
9. Inviolabilități, imunități și privilegii ale personalului misiunii diplomatice – clasificare și prezentare.
10. Inviolabilități, imunități și privilegii ale misiunii diplomatice – clasificare și prezentare.

II. Alegeți răspunsul/răspunsurile corect/corecte:

1. Principalul izvor al dreptului diplomatic este reprezentat de:
  - a) Convenția de la Viena din 1961;
  - b) Convenția de la Viena din 1963;
  - c) Carta ONU din 1945.
2. Agentul diplomatic beneficiază de:
  - a) imunitate de jurisdicție penală față de statul trimițător;
  - b) imunitate de jurisdicție penală în statul primitor, indiferent de fapta comisă;
  - c) imunitate de jurisdicție față de tribunale penale internaționale, chiar pentru fapte penale grave (genocid, crime de război, crime contra umanității).
3. Printre obligațiile statului primitor privind inviolabilitatea localurilor misiunii, reținem:
  - a) să asigure paza localurilor împotriva incendiilor;
  - b) să pună la dispoziția misiunii localuri corespunzătoare;
  - c) agenții săi nu pot intra în aceste localuri decât cu consimțământul expres al șefului misiunii.

4. Personalul diplomatic cuprinde:

- a) administratori și tehnicieni;
- b) consilieri, atașați;
- c) personal de secretariat.

5. Persoanelor care se bucură de privilegiu și imunități diplomatice le revin următoarele obligații:

- a) să nu aducă prejudicii morale statului primitor;
- b) să nu se amestece în treburile interne ale aceluia stat;
- c) să răspundă la chemările organelor de justiție ale statului primitor.

6. Imunitatea de jurisdicție îmbracă:

- a) 2 forme concrete;
- b) 3 forme concrete;
- c) 4 forme concrete.

7. În structura misiunii diplomatice reținem:

- a) cancelaria;
- b) biroul de presă;
- c) direcția.

III. Eseuri

1. Rolul misiunilor diplomatice în dezvoltarea relațiilor internaționale.
2. Organele statului pentru relațiile internaționale.
3. Imunitățile și privilegiile personalului diplomatic în reglementarea Convenției de la Viena din 1961 privind relațiile diplomatice.
4. Tratatul și cutuma – izvoare ale dreptului diplomatic.

Capitolul III

DREPTUL CONSULAR

Obiective: studierea, însușirea și înțelegerea de către studenți a cunoștințelor referitoare la definiția și izvoarele dreptului consular, relațiile consulare, funcțiile consulare, statutul juridic al oficiului consular și al membrilor personalului acestora.

Conținut

1. Considerații generale privind dreptul consular și relațiile consulare

- 1.1. Definiția și caracteristicile dreptului consular
- 1.2. Izvoarele dreptului consular
- 1.3. Relațiile consulare- noțiune. Modul de stabilire și funcționare a relațiilor consulare
- 1.4. Relațiile diplomatice și relațiile consulare
- 1.5. Oficiile consulare. Personalul oficiilor consulare

2. Funcțiile consulare

- 2.1. Considerații generale privind funcțiile consulare
- 2.2. Funcțiile consulare în lumina Convenției de la Viena din 1963
- 2.3. Funcțiile specifice oficiilor consulare române
- 2.4. Alte funcții

3. Statutul juridic al oficiilor consulare și al membrilor personalului acestora

- 3.1 Scurt istoric privind regimul juridic acordat consulatelor
- 3.2 Natura și fundamentul imunităților și privilegiilor consulare
- 3.3 Enumerarea imunităților și privilegiilor, potrivit Convenției de la Viena din 1963
- 3.4. Inviolabilitățile, imunitățile, privilegiile ale oficiilor consulare
- 3.5. Inviolabilități, imunități și privilegii ale membrilor oficiului consular
- 3.6. Drepturile, facilitățile, privilegiile și imunitățile acordate membrilor de familie ai personalului oficiului consular
- 3.7. Începutul și încetarea facilităților, privilegiilor și imunităților consulare
- 3.8. Persoanele excluse de la beneficiul drepturilor, facilităților, privilegiilor și imunităților consulare
- 3.9. Instituția consulilor onorifici și a consulatelor onorifice
- 3.10. Obligația oficiilor consulare și a membrilor acestora de a respecta legile și regulamentele statului de reședință

1. Considerații generale privind dreptul consular și relațiile consulare

1.1. Definiția și caracteristicile dreptului consular

Dreptului consular reprezintă totalitatea normelor care reglementează relațiile consulare dintre state, organizarea și funcționarea oficiilor consulare, precum și cele care se referă la statutul juridic al oficiilor consulare și a personalului acestora.

1.2. Izvoarele dreptului consular

Ca în toate domeniile de reglementare a dreptului internațional public, unul din izvoarele principale ale dreptului consular îl reprezintă cutuma internațională, care s-a creat de fapt, chiar înainte de apariția unor cutume referitoare la activitatea oficiilor diplomatice.

În cea de-a doua categorie de izvoare ale dreptului consular, pe lângă tratatul multilateral (Convenția de la Viena care a codificat regulile cutumiare), există și un număr însemnat de acorduri bilaterale încheiate de țările care doresc să-și deschidă oficii consulare.

Pe lângă Convenția de la Viena, convenție fundamentală, care cuprinde reglementările de bază în materie consulară, există și o convenție europeană cu privire la funcțiile consulare, încheiată în 1967.

1.3. Relațiile consulare - noțiune. Modul de stabilire și funcționare a relațiilor consulare

Relațiile consulare reprezintă raporturi între state, care se stabilesc în interesul cetățenilor acestor state și a dezvoltării relațiilor economice dintre ele, având caracter convențional, bazate pe acordul statelor (al statului acreditant și al statului acreditat) și sunt caracterizate de principiile reciprocității, caracterului direct și al celui bilateral.

a - Stabilirea relațiilor consulare.

Potrivit articolului 2 al Convenției de la Viena pentru codificarea dreptului consular (1963), „*stabilirea relațiilor consulare între state se face prin consimțământ reciproc*”.

b - Relațiile consulare pot ajunge să înceteze în momentul în care dispare unul dintre state sau în cazul în care, pe baza aceluiași acord, statele hotărăsc să nu mai întrețină asemenea relații.

1.4. Relațiile diplomatice și relațiile consulare

Asemănările dintre cele două categorii rezidă din faptul că ambele sunt relații între state, având la bază aceleași principii rezultate din guvernarea lor de dreptul internațional.

Cu toate acestea există numeroase deosebiri conceptuale și funcționale între cele două categorii de relații:

1.5 Oficiile consulare. Personalul oficiilor consulare

Oficiile consulare reprezintă o categorie de organe externe ale statului pentru realizarea politicii diplomatice a acestuia. Misiunile consulare servesc ca și cele diplomatice, organizării și dezvoltării relațiilor de colaborare între state.

a- Deschiderea unui oficiu consular înseamnă în primul rând, prezentarea unei cereri în care se specifică orașul în care se dorește înființarea lui, în al doilea rând, există obligația de a propune o anumită zonă (circumscripție) din teritoriul țării care va fi arondată la postul consular respectiv și clasa consulatului, iar toate acestea împreună, trebuie să obțină aprobarea statului de reședință.

Potrivit Convenției din 1963, prin post consular se înțelege orice consulat general, consulat, viceconsulat sau agenție consulară.

Înființarea, organizarea și funcționarea oficiilor consulare țin de competența statului trimițător, pentru înființarea lor fiind necesar acordul statului primitor.

Oficiile consulare sunt de mai multe categorii, în funcție de natura și de rangul acestora:

După natura lor, întâlnim:

- Consulate de carieră, conduse de funcționari de carieră;
- Consulate onorifice, conduse de funcționari onorifici;

După rangul lor, întâlnim:

- Consulate generale;
- Consulate;
- Viceconsulate;
- Agenții consulare.

b – Personalul oficiului consular.

Convenția din 1963 face distincție între membrii oficiului consular și membrii personalului consular. Membrii oficiului consular sunt funcționarii consulari, angajații consulari și membrii personalului de serviciu.

Membrii personalului consular sunt funcționarii consulari, cu excepția șefului oficiului consular, a angajaților consulari și a membrilor personalului de serviciu.

În cadrul oficiului consular întâlnim, așadar, următoarele categorii de personal: șeful oficiului consular, funcționarii consulari, angajații consulari, membrii personalului de serviciu.

Șeful oficiului consular este numit de statul trimițător și acceptat de statul de reședință, prin două proceduri, concretizate în două acte unilaterale ale acestora: patentă consulară și exequaturul.

Patenta consulară este actul intern la statului trimițător, emis de Guvern sau altă autoritate competentă, sub forma unei scrisori adresate statului de reședință, prin care o persoană este numită ca șef al oficiului consular.

Exequaturul este un act formal prin care șeful oficiului consular este admis de către statul de reședință să-și exercite funcțiile consulare în această calitate.

2. Funcțiile consulare

2.1. Considerații generale privind funcțiile consulare

Funcțiile consulare reprezintă totalitatea atribuțiilor pe care le au oficiile consulare și personalul lor consular.

2.2. Funcțiile consulare potrivit Convenției de la Viena din 1963

Oficiul consular exercită următoarele funcții:

- a) a proteja în statul de reședință interesele statului acreditant și ale cetățenilor săi;
- b) a favoriza dezvoltarea relațiilor economice, comerciale, culturale și științifice precum și relațiile amicale între cele două state;
- c) a se informa despre condițiile și evoluția vieții economice, comerciale, culturale și științifice a statului de reședință și a da informații statului său și persoanelor interesate în această privință;
- d) a elibera pașapoarte și documente de călătorie cetățenilor proprii, precum și vize ori alte documente persoanelor ce doresc să călătorească în statul trimițător;
- e) a acorda ajutor și asistență juridică cetățenilor din statul trimițător;
- f) a acționa în calitate de notar și ofițer de stare civilă precum și exercitarea unei funcții de ordin administrativ;
- g) a apăra interesele cetățenilor statului de origine în materia succesiunilor;
- h) a apăra în limitele fixate de legile și regulamentele statului de reședință interesele minorilor și ale persoanelor incapabile, cetățeni ai statului acreditant;
- i) a reprezenta cetățenii săi atunci când aceștia din diferite motive nu-și pot apăra singuri și în timp util drepturile și interesele;
- j) a transmite acte judiciare și extrajudiciare sau a efectua comisii rogatorii în conformitate cu acordurile internaționale în vigoare sau în orice mod compatibil cu legile și regulamentele statului de reședință;
- k) a exercita drepturile de control și de inspecție prevăzute de legile și regulamentele statului trimițător asupra navelor maritime și a navelor fluviale având naționalitatea statului trimițător și asupra echipajelor lor;

l) a acorda asistență navelor și aeronavelor menționate anterior, precum și echipajelor lor, a primi declarații asupra curselor acestor nave, a examina și a viza documentele de bord, și fără a prejudicia prerogativele statului de reședință, a face anchete privind incidentele survenite în cursul călătoriei și a reglementa divergențele de orice natură între căpitan, ofițeri și marinari.

2.3. Funcțiile specifice oficiilor consulare române

Practica noastră convențională în materia consulară se bazează pe ideea cardinală după care activitatea consulară are drept scop favorizarea dezvoltării relațiilor economice, comerciale, culturale, științifice și turistice între statele, subiecți ai relației consulare și promovarea relațiilor amicale între ele.

2.4. Alte funcții

Printre cele mai frecvente se pot menționa următoarele:

- Funcțiile consulare în materie de exercitare a drepturilor electorale;
- Funcțiile consulare în ceea ce privește serviciul militar.

3. Statutul juridic al oficiului consular și al membrilor personalului acestora

3.1 Scurt istoric privind regimul juridic acordat consulatelor

Pentru ca oficiile consulare să-și poată îndeplini în bune condițiuni atribuțiile ce le revin trebuie să se bucure de anumite imunități și privilegii.

Între imunitățile și privilegiile diplomatice și cele consulare sunt asemănări, deoarece vizează aceleași inviolabilități și facilități în vederea asigurării condițiilor necesare pentru aducerea la îndeplinire a sarcinilor și funcțiilor ce le revin. S-a susținut că funcționarii consulari nu sunt trimiși pentru a negocia cu guvernul statului de reședință, ci ei au o misiune mai restrânsă, de a proteja naționalii și a informa guvernul lor despre tot ce ar putea fi de interes pentru acesta.

3.2 Natura și fundamentul imunităților și privilegiilor consulare

Prin expresia generică de *imunități consulare* se înțelege tratamentul pe care dreptul internațional îl prevede, pentru a fi acordat, oficiilor consulare ale statelor străine și personalului lor, în scopul ca acestea să-și poată îndeplini funcțiile ce le revin; corespunzător acestui termen, există, pe de altă parte, obligațiile specifice ale organelor consulare de a respecta statul de reședință și ordinea existentă pe teritoriul acestuia, unde sunt chemate să exercite funcțiile consulare.

Imunitățile consulare sunt acele drepturi acordate unui oficiu consular și membrilor acestuia de către statul de reședință potrivit cărora aceștia sunt exceptați de la jurisdicția autorităților judiciare sau de la constrângerea exercitată de autoritățile administrative ale acestui

stat. Imunitatea înlătură total jurisdicția statului de reședință, în ceea ce privește judecata, dacă este *absolută*.

Inviolabilitățile sunt totalitatea drepturilor acordate unui oficiu consular și personalului acestuia de normele dreptului internațional, potrivit cărora statul de reședință trebuie să *interzică autorităților sale de a dispune*, în situațiile anume determinate, luarea măsurilor de *constrângere* față de sediul oficiului sau față de personalul consular, care ar afecta funcționalitatea oficiului sau *libertatea personală* a funcționarilor consulari sau care ar aduce atingere drepturilor personale, necesare îndeplinirii oficiale a funcțiilor; de asemenea, statul de reședință are obligația de a întreprinde toate măsurile de *protecție* a valorilor ocrotite de lege, în favoarea oficiului consular și funcționarilor consulari, cum ar fi demnitatea, onoarea, libertatea acestora, folosința nestingherită a localurilor și de a împiedica orice amenințare sau acțiune ostilă, ori de unde ar veni acestea.

Privilegiile sunt înlesnirile sau avantajele juridice acordate de statul de reședință unui oficiu consular sau personalului acestuia, *tratamentul aparte* de care se bucură aceștia în exercitarea atribuțiilor lor dar și în ceea ce privește viața lor particulară, precum și scutirea de la obligațiile statornicite, obișnuit, pentru cetățeni sau străini, în categoria privilegiilor încadrându-se și dreptul la anumite onoruri.

Drepturile consulare sunt permisiuni juridice acordate de statul de reședință unui oficiu consular sau personalului consular, care constau în *garantarea exercitării unor acțiuni*, prevăzute de legea statului trimițător, dar care produc efecte juridice fie în statul de reședință, fie în statul trimițător.

Facilitățile sunt acele garanții pe care le acordă statul de reședință oficiilor consulare și personalului consular de a-și desfășura activitatea care le este proprie.

3.3 Enumerarea imunităților și privilegiilor potrivit Convenției de la Viena din 1963

Un *oficiu consular* se bucură de următoarele garanții:

- a) Dreptul de a folosi drapelul statului trimițător și stema națională (art. 29).
- b) Înlesniri privind procurarea de clădiri pentru localul oficiului consular (art.30 alin. 1).
- c) Inviolabilitatea localurilor consulare și a bunurilor lor, a arhivelor și documentelor consulare (art. 31, art. 33).
- d) Scutiri fiscale ale localurilor consulare (art. 32).
- e) Libertatea de comunicare a oficiului consular cu statul trimițător (art. 35).

- f) Libertatea de comunicare cu autoritățile din circumscripții consulare ale statului de reședință (art. 38).
- g) Libertatea de comunicare cu cetățenii aflați în statul de reședință (art. 36).
- h) Dreptul de a încasa taxe consulare (art. 39).
- i) Scutiri de taxe vamale pentru anumite categorii de bunuri importate (art. 50).

Funcționarii consulari se bucură de următoarele garanții:

- a) Inviolabilitatea personală (art. 41).
- b) Imunitatea de jurisdicție penală, civilă și administrativă a statului de reședință (art. 43).
- c) Scutirea de obligația de a depune ca martor sau expert în fața tribunalelor statului de reședință (art. 44).
- d) Exceptarea de la obligația de înmatriculare a străinilor și de obținere a permisului de ședere (art. 46).
- e) Scutirea de la obligația de a obține permise de lucru pentru activitatea desfășurată la oficiul consular (art. 47).
- f) Scutirea de obligațiile ce le revin în baza regimului de securitate socială (art. 48).
- g) Scutiri fiscale (art. 49).
- h) Scutiri de taxe vamale și control vamal (art. 50).
- i) Scutirea de taxe de succesiune în cazul decesului unui membru al oficiului consular sau al unui membru al familiei acestuia (art. 51).
- j) Scutirea de prestații personale (art. 52).
- k) Libertatea de deplasare (art. 34).

3.4. Inviolabilitățile, imunitățile, privilegiile ale oficiilor consulare

1. Inviolabilitatea localurilor, a bunurilor și a reședinței consulare

Localurile consulare (construcțiile și terenurile pe care se află acestea) precum și celelalte bunuri imobile sau mobile care se află în folosința oficiului consular sunt inviolabile astfel că, acestea nu pot fi vizitate decât cu consimțământul șefului de oficiu. Se admite că, în lipsă de stipulație contrară, autoritățile teritoriale ar putea pătrunde în localurile consulare în caz de urgență, consimțământul șefului de misiune fiind prezumat.

2. Inviolabilitatea arhivelor și documentelor consulare

Inviolabilitatea arhivelor și documentelor consulare reprezintă una din regulile esențiale consacrate de către dreptul internațional cutumiar în materie de privilegii și imunități consulare fiind menită să ofere o protecție juridică absolută pentru întregul oficiu consular.

3. Scutirea fiscală a localurilor oficiilor consulare

Localurile consulare – proprietate a statului acreditant sau a șefului oficiului consular ori închiriate, precum și reședința șefului oficiului consular, beneficiază de scutiri de impozite și taxe de orice natură pe care statul de reședință ar trebui să le perceapă conform legislației proprii.

4. Libertatea de deplasare

În general, pentru desfășurarea activității oficiale membrii oficiului consular au nevoie să se deplaseze pe teritoriul statului de reședință.

5. Libertatea de comunicare

Statul de reședință permite și acordă protecție pentru libertatea de comunicare a oficiului consular pentru „toate scopurile oficiale”, deci dreptul oficiului consular de a comunica cu statul trimițător cu cetățenii acestuia, cu misiunile diplomatice și alte consulate ale statului acreditant și ale altor state, precum și cu organizațiile internaționale.

6. Folosirea drapelului și a stemei naționale

Acest privilegiu apare ca o regulă de drept internațional cutumiar care a fost înscrisă în Convenția de codificare a dreptului consular cât și în numeroase convenții bilaterale.

7. Încasarea de sume cu titlu de drepturi și taxe

Dreptul oficiilor consulare de a încasa taxe consulare reprezintă o regulă de drept internațional cutumitar, deoarece, însă din timpurile cele mai îndepărtate, consulii percepeau drepturi și taxe pentru serviciile pe care le acordau naționalilor lor.

8. Procurarea localurilor consulare și a locuințelor pentru personalul oficiului consular

Procurarea de localuri și locuințe poate avea loc fie prin achiziționarea sau închirierea lor, fie în orice alt mod însă, în toate cazurile, aceasta trebuie să se facă cu respectarea legilor și regulamentelor în vigoare în statul de reședință.

3.5. Inviolabilități, imunități și privilegii ale membrilor oficiului consular

Pentru îndeplinirea atribuțiilor ce le revin, consulii cealalți membrii ai personalului oficiului consular și într-o anumită măsură membrii lor de familie se bucură de următoarele inviolabilități, imunități și privilegii consulare care constituie *statutul consular*¹:

- imunitatea de jurisdicție;
- inviolabilitatea personală;

- scutirea de înmatriculare a străinilor și de permis de ședere;
- scutirea de permis de muncă;
- scutirea de prestații personale;
- scutiri fiscale, vamale și de la regimul de securitate socială.

3.6. Drepturile, facilitățile, privilegiile și imunitățile acordate membrilor de familie ai personalului oficiului consular

Convenția de la Viena pentru codificarea dreptului consular, consacră o serie de drepturi, facilități, privilegii și imunități acordate membrilor de familie, astfel:

- scutirea de înmatriculare a străinilor și de permis de ședere;
- scutirea de la regimul de securitate socială;
- scutirea fiscală;
- scutirea de taxe vamale și control vamal;
- scutirea de prestații personale.

3.7. Începutul și încetarea facilităților, privilegiilor și imunităților consulare

Potrivit dispozițiilor art.53 din Convenția de la Viena:

1.Orice membru al postului consular beneficiază de privilegiile și imunitățile prevăzute în prezenta convenție de la intrarea sa pe teritoriul statului de reședință pentru a ajunge la post sau, dacă se regăsește deja pe acest teritoriu, din momentul intrării sale în funcție la postul consular.

2. Membrii familiei unui membru al postului consular care locuiesc împreună cu el, precum și membrii personalului său particular, beneficiază de privilegiile și imunitățile prevăzute în prezenta convenție, începând cu una din datele următoare: aceea de când membrul respectiv al postului consular se bucură de privilegii și imunități conform celor de mai sus, aceea a intrării lor pe teritoriul statului de reședință sau aceea la care ei au devenit membri ai acestei familii sau ai personalului particular respectiv.

3.Când funcțiile unui membru al postului consular încetează, privilegiile și imunitățile sale, precum și acelea ale membrilor familiei sale care locuiesc împreună cu el sau ale membrilor personalului său particular încetează în mod normal la prima din datele următoare: în momentul în care persoana în cauză părăsește teritoriul statului de reședință sau la expirarea unui termen rezonabil care îi va fi fost acordat în acest scop, dar el subzidă până în acest moment, chiar în caz de conflict armat. În ceea ce privește persoanele menționate la punctul 2, privilegiile și imunitățile lor încetează din momentul în care ele nu mai locuiesc împreună sau nu mai sunt în serviciul unui membru al postului consular, cu rezerva totuși că, dacă aceste persoane intenționează să părăsească teritoriul statului de reședință într-un termen rezonabil, privilegiile și imunitățile lor subzidă până în momentul plecării lor.

3.8. Persoanele excluse de la beneficiul drepturilor, facilităților, privilegiilor și imunităților consulare

- calitatea persoanei de cetățean al statului acreditant sau chiar de cetățean al unui stat terț.
- deși persoana este cetățean al statului acreditat, ea își are domiciliul pe teritoriul statului de reședință;
- ocupația pe care o poate avea persoana în cauză.
- consulii onorifici care sunt, de obicei, cetățeni ai statului de reședință.

3.9. Instituția consulilor onorifici și a conulatelor onorifice

Convența de la Viena a consacrat un întreg capitol privind regulile ce stabilesc regimul aplicabil funcționarilor consulari onorifici și oficiilor consulare conduse de ei.

3.10. Obligația oficiilor consulare și a membrilor acestora de a respecta legile și regulamentele statului de reședință

În dreptul consular există regula fundamentală potrivit căreia, orice persoană care se bucură de privilegii și imunități consulare are, în același timp și obligația de a respecta legile și regulamentele statului de reședință, afară de ocaziile în care ea este exceptată de la aplicarea lor, printr-o dispoziție a unui tratat internațional, opozabil acestui stat.

Teste de evaluare a cunoștințelor

I. Întrebări

1. Definiția dreptului consular.
2. Cum se stabilesc relațiile consulare?
3. Care sunt izvoarele dreptului consular?
4. Enumerați funcțiile consulare.
5. Enumerați drepturile, facilitățile, privilegiile și imunitățile oficiilor consulare.

II. Alegeți răspunsul/răspunsurile corect/corecte:

1. Sediul unui oficiu consular se poate stabili:
  - a) în capitala statului primitor;
  - b) în orice oraș în care dorește statul trimițător;
  - c) în localitatea convenită de cele două state.
2. Funcțiile consulare se exercită:
  - a) pe tot teritoriul statului primitor;
  - b) în zona convenită de cele două state (circumscripția consulară);

- c) în zona în care există cetățeni ai statului trimițător.
3. Documentul eliberat de statul trimițător sefului oficiului consular, la trimiterea la post, se numește:
- exequatur;
  - patenta consular;
  - scrisoare de acreditare.
4. Documentul eliberat de statul primitor persoanei numită șef al oficiului consular poartă denumirea de:
- Patenta consular;
  - Scrisoare de acreditare;
  - Exequatur.
5. În ce calitate acționează consulul atunci când exercită protecția consulară a cetățenilor sau persoanelor juridice din statul său:
- de mandatar al persoanelor respective;
  - de organ al statului;
  - de avocat al persoanei respective.
6. În cazul în care un cetățean al statului trimițător este arestat în statul primitor, consulul poate:
- să ceară eliberarea lui imediată;
  - să ceară să comunice cu cetățeanul arestat;
  - să ceară explicații privind motivele arestării.
7. Ce măsuri poate lua consulul pentru a proteja interesele moștenitorilor cetățeni ai statului trimițător, în cazul deschiderii unei succesiuni în statul primitor:
- să ia măsuri de conservare a bunurilor, să ceară autorităților adoptarea unor asemenea măsuri și să asiste la adoptarea lor;
  - să intenteze acțiuni în justiție în numele lor;
  - să valorifice pe piața locală bunurile în cauză.
8. Ce funcții îndeplinește consulul în materie de stare civilă a persoanelor:
- funcții de ofițer de stare civilă față de cetățenii statului trimițător, conform legilor statului său;
  - funcții de stare civilă față de orice persoane, conform legilor statului primitor;
  - întocmirea de acte de stare civilă pentru orice personae, conform legilor lor naționale.
9. Ce atribuții poate să desfășoare consulul în legătură cu exercitarea dreptului de vot de către cetățenii statului trimițător aflați în statul primitor, dacă acesta nu se opune:
- să organizeze campania electorală a partidelor politice din țara sa;

- b) să organizeze desfășurarea alegerilor, primirea și expedierea buletinelor de vot;
  - c) să ia măsuri pentru exercitarea obligatorie a dreptului de vot.
10. Autoritățile locale pot pătrunde în localurile consulare:
- a) oricând, dacă apreciază ca s-a comis o infracțiune;
  - b) la solicitarea unei persoane care are pretenții față de consulat;
  - c) în caz de incendiu sau alt sinistru, se prezumă consimțământul șefului oficiului consular de a permite pătrunderea în localuri.
11. Inviolabilitatea bunurilor oficiului consular presupune că:
- a) nu pot face obiectul rechizițiilor;
  - b) nu pot face obiectul perchezițiilor;
  - c) nu pot fi expropriate.
12. Oficiul consular beneficiază de scutire de taxe vamale:
- a) pentru orice fel de bunuri importate în statul primitor;
  - b) și pentru cheltuielile de depozitare și transport;
  - c) întru bunurile importate destinate folosinței oficiale.
13. Imunitatea de jurisdicție civilă nu se aplică:
- a) dacă acțiunea este intentată de un terț pentru o pagubă suferită datorită unui accident de circulație;
  - b) dacă a emis, în mod greșit, o viză de intrare;
  - c) dacă a avut un comportament incorect față de un cetățean al statului său.

III. Eseuri

1. Studiu comparativ asupra prevederilor Convenției privind relațiile consulare și a prevederilor Convenției privind relațiile diplomatice în privința inviolabilității localurilor consulare și a celor diplomatice.
2. Funcțiile diplomatice și funcțiile consulare – asemănări și deosebiri.
3. Drepturile, facilitățile, privilegiile și imunitățile consulare.
4. Personalul oficiilor consulare.
5. Rolul oficiilor consulare în realizarea obiectivelor politicii externe a statelor.

Tema 2 - „Misiunile diplomatice și oficiile consulare – organe ale statului pentru relațiile internaționale”.

Capitolul IV

MIJLOACELE DE SOLUȚIONARE PAȘNICĂ A DIFERENDELOR INTERNAȚIONALE

Obiective: cunoașterea, însușirea și înțelegerea de către studenți a cunoștințelor referitoare la existența și posibilitatea folosirii mijloacelor pașnice în soluționarea diferendelor internaționale.

Conținut:

1. Considerații privind procesul evolutiv în materia reglementării juridice internaționale a mijloacelor de soluționare pașnică a diferendelor internaționale

2. Diferendul internațional – definiție, clasificare, principii aplicabile soluționării pașnice a diferendelor internaționale

2.1. Noțiunea de diferend internațional. Clasificare

2.2. Principii aplicabile soluționării diferendelor internaționale

3. Mijloace politico-diplomatice de soluționare pașnică a diferendelor internaționale

3.1. Negocierile

3.2. Bunele oficii

3.3. Medierea

3.4. Ancheta internațională

3.5. Concilierea

4. Mijloace jurisdicționale de soluționare a diferendelor internaționale

4.1. Arbitrajul internațional

4.2. Instance judiciare internaționale

4.2.1. Justiția internațională permanentă

4.2.2. Curtea Internațională de Justiție

5. Soluționarea diferendelor în cadrul unor organizații internaționale

5.1 Organizația Națiunilor Unite (ONU)

5.2 Acorduri și organisme regionale pentru soluționarea pașnică a diferendelor

5.2.1 Liga Statelor Arabe (LSA)

5.2.2. Organizația Statelor Americane (OSA)

5.2.3. Organizația Unității Africane (OUA)

5.2.4. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)

1. Considerații privind procesul evolutiv în materia reglementării juridice internaționale a mijloacelor de soluționare pașnică a diferendelor internaționale

Reglementarea pașnică a diferendelor internaționale reprezintă astăzi unul dintre principiile fundamentale ale dreptului internațional. Inițial se considera că mijloacele violente, precum și intervenția militară reprezentau calea soluționării litigiilor dintre state dar, odată cu trecerea timpului, s-a ajuns la concluzia că mijloacele pașnice sunt indispensabile; la început, se considera că acestea au un doar rol auxiliar, subordonat mijloacelor violente.

2. Diferendul internațional – definiție, clasificare, principii aplicabile soluționării pașnice a diferendelor internaționale

2.1. Noțiunea de diferend internațional. Clasificare

În art.33 al Cartei ONU sunt enumerate nelimitativ mijloacele de soluționare pașnică a diferendelor aflate la dispoziția statelor. În dreptul internațional, mijloacele de soluționare pe cale pașnică a diferendelor internaționale se împart în trei categorii:

- a) Mijloace nejurisdicționale sau politico-diplomatice:
  - Negocierea
  - Bunele oficii
  - Ancheta
  - Medierea
  - Concilierea
- b) Mijloace de natură jurisdicțională:
  - Arbitrajul internațional
  - Instanțe judiciare internaționale
- c) Organizații internaționale universale sau regionale

2.2. Principii aplicabile soluționării diferendelor internaționale

Principiile fundamentale ale dreptului internațional cuprind reguli de conduită dintre cele mai generale, a căror respectare este indispensabilă pentru dezvoltarea unor relații prietenești între state, pentru menținerea păcii și securității internaționale.

3. Mijloace politico-diplomatice de soluționare pașnică a diferendelor internaționale

Din categoria acestora fac parte: negocierile, bunele oficii, medierea, ancheta internațională și concilierea.

3.1 Negocierea

Negocierile constau în dezbateri directe între părțile aflate în litigiu purtate pe căi diferite și în forme variate în vederea găsirii unei soluții reciproc acceptabile.

În ceea ce privește categoriile de persoane care au capacitatea de a reprezenta un stat la negocieri se face trimitere la legislația internă a fiecărui stat. În general, pot avea calitatea de reprezentanți ai statelor la negocieri următorii: șeful de stat, șeful guvernului, funcționari ai Ministerului Afacerilor Externe, membrii misiunilor diplomatice, precum și orice alte persoane cu prestigiu și experiență în domeniu. Totodată, mai pot avea calitatea de participanți la negocieri reprezentanții mișcărilor de eliberare națională, precum și înalții funcționari ai organizațiilor internaționale ca reprezentanți ai acestora.

3.2 Bunele oficii

Bunele oficii reprezintă acel mijloc de soluționare a diferendelor care presupune implicarea unui terț pe lângă statele părți în scopul creării unui climat favorabil desfășurării tratativelor directe sau reluării acestora în cazul în care au fost întrerupte; terțul poate fi o persoană sau mai multe persoane care se bucură de prestigiu internațional, o organizație internațională sau mai multe ori un stat sau un grup de state neutre față de diferend. Terțul intervine fie din proprie inițiativă, fie la cererea părților, fie la cererea uneia dintre părți cu scopul de a convinge statele litigante să-și rezolve diferendul pe baza negocierilor sau de a relua negocierile întrerupte. Desfășurarea acțiunii terțului are loc numai în cazul în care există un acord de voință al părților litigante. În caz contrar, dacă nu există acordul părților sau cel puțin a uneia dintre părți, bunele oficii nu pot avea loc.

3.3 Medierea

Medierea se poate desfășura fie la cererea părților în litigiu, fie ca urmare a acceptării oferite unui terț, din acest punct de vedere în literatura de specialitate se distinge între medierea cerută și medierea oferită.

3.4 Ancheta internațională

Ancheta presupune intervenția unui terț însă acesta participă doar în scopul verificării stării de fapt care stă la baza conflictului.

Ancheta se desfășoară prin intermediul unei comisii de anchetă, alcătuite pe baza unui acord între părțile diferendului, prin care se stabilește componența comisiei și obiectul activității acesteia.

3.5 Concilierea

Concilierea consta în examinarea unui diferend de către un organ permanent sau instituit ad-hoc, compus din membrii acceptați de către părțile diferendului, după ce acesta a apărut, în scopul soluționării aspectelor litigioase dintre părțile în diferend care să conducă la împăcarea lor

4. Mijloace jurisdicționale de soluționare a diferendelor internaționale

Mijloacele jurisdicționale de soluționare a diferendelor internaționale cuprind procedurile desfășurate în fața unor organe jurisdicționale permanente sau temporare, create fie prin tratate internaționale, fie prin acordul părților la litigiul, la nivel universal sau regional, organe ce sunt abilitate să rezolve litigiile cu caracter internațional.

Instanțele pot avea fie o competență generală, fie pot fi specializate într-un anumit domeniu. Aceste instanțe pot fi:

- ✓ instanțele arbitrale ad-hoc
- ✓ Curtea Internațională de Justiție
- ✓ Curtea Europeană de Justiție
- ✓ Curtea Europeană a Drepturilor Omului
- ✓ Curtea Inter-americană a Drepturilor Omului
- ✓ Tribunalul Internațional pentru Dreptul Mării

4.1 Arbitrajul internațional

Potrivit definiției din Convenția de la Haga din 1907, arbitrajul internațional reprezintă mijlocul de soluționare a disputelor dintre state de către judecătorii aleși de părți și pe baza respectării legii. Arbitrajul presupune, deci, constituirea unei instanțe ad-hoc pentru soluționarea unui anumit diferend.

4.2 Instanțe judiciare internaționale

Din categoria mijloacelor cu caracter internațional, alături de arbitraj mai fac parte și justiția internațională permanentă, considerată a fi mijlocul de soluționare a diferendelor pe cale pașnică cel mai eficient.

4.2.1 Justiția internațională permanentă

Justiția internațională permanentă își face apariția după Primul Război Mondial, când cooperarea internațională atinsese un nivel înalt de organizare.

4.2.2 Curtea Internațională de Justiție

Curtea Internațională de Justiție (CIJ) funcționează pe baza statutului său, considerat a fi parte integrantă a Cartei ONU, care a intrat în vigoare tot la data de 24 octombrie 1945. În capitolul I, Statutul CIJ cuprinde aspecte privitoare la compunerea și structura instanței.

Organizarea Curții

Curtea este alcătuită din cincisprezece membri aleși de Adunarea Generală ONU și Consiliul de Securitate ONU pe o durată de 9 ani, indiferent de cetățenie, dintre persoanele cu înaltă ținută morală și care sunt calificați corespunzător în țările de origine pentru a ocupa înalte funcții judiciare sau sunt juriști cu competență recunoscută în dreptul internațional public.

Competența Curții

Ratione personae, doar statele pot fi părți în litigiile din fața Curții, ceea ce înseamnă că persoanele fizice sau persoanele juridice nu au acces la jurisdicția Curții Internaționale de Justiție. Însă aceste persoane pot apela la protecția diplomatică a statului ai căror cetățeni sunt pentru a le susține interesele încălcate de către un alt stat în fața CIJ. De asemenea, nici organizațiile internaționale nu au acces la jurisdicția contencioasă a CIJ.

Ratione materie, competența Curții privește doar cauzele cu care este sesizată de state și care, potrivit art.36 al Statutului, pot fi de două feluri:

- Cauze înaintate de către părți;
- Toate problemele prevăzute de Carta ONU sau de tratatele și convențiile în vigoare.

Avizele consultative

Potrivit Cartei Națiunilor Unite, Adunarea Generală sau Consiliul de Securitate sau orice alt organ autorizat (ECOSOC, Consiliul de Tutela, agențiile specializate ale ONU, cu excepția Uniunii Poștale Universale, Autoritatea Internațională a Energiei Atomice, etc.) pot solicita Curții formularea unor avize consultative pentru anumite probleme cu caracter juridic care apar în desfășurarea activității lor. Statele nu au dreptul de a cere avize consultative, ci doar aceste organe.

Procedura în fața Curții

Procedura în fața Curții este reglementată în Capitolul III al Statutului și de Regulamentul Curții, adoptat de aceasta. Procedura se bazează pe regulile fundamentale ale oricărei proceduri contencioase, și anume:

- Contradictorialitatea;
- Independența;
- Imparțialitatea;

Procedura are două faze:

- a) Faza scrisă, care cuprinde memoriile, contra-memoriile etc.

b) Faza orală, care presupune prezentarea directă în fața Curții a argumentelor părților

5. Soluționarea diferendelor în cadrul unor organizații internaționale

Crearea procedurilor specifice de rezolvare a diferendelor internaționale sunt rezultatul existenței unor organizații internaționale, cum ar fi:

- Organizația Națiunilor Unite;
- Instituții specializate ale ONU: OACI, OIM, OMS, UNESCO;
- Organizații regionale.

Aceste proceduri au caracter complementar în raport cu celelalte care acționează direct între state, dar autoritatea organizației le conferă o forță sporită.

5.1 Organizația Națiunilor Unite (ONU)

Organizația Națiunilor Unite (organizație politică universală) este cea mai importantă organizație internațională din lume. Fondată în 1945, după Al Doilea Război Mondial, are 193 de state membre. ONU are misiunea de a asigura pacea mondială, respectarea drepturilor omului, cooperarea internațională și respectarea dreptului internațional. Sediul central al organizației este situat în New York.

În afara scopului fundamental, de a institui un nou sistem de securitate colectivă, Carta ONU menționează în preambulul său trei finalități: respectul drepturilor fundamentale ale persoanei umane, respectul dreptului internațional și al dreptății de promovare a progresului social general într-un climat de libertate.

În cadrul unei organizații internaționale pot apărea o serie de diferende în raporturile dintre statele membre ale acesteia, precum și între organele organizației sau între organizație și alte entități. Cele mai importante sunt însă diferendele între statele membre ale unei organizații, pentru soluționarea pașnică a căroră aceasta se poate implica în conformitate cu normele dreptului internațional.

Potrivit art.1 din Carta, rolul ONU este de a se implica în rezolvarea sau aplanarea diferendelor dintre state sau a situațiilor care ar putea duce la o încălcare a păcii, cu respectarea principiilor justiției și dreptului internațional, ONU fiind deci obligată să intervină în procesul de soluționare a diferendelor internaționale care apar între membrii săi. În Carta ONU sunt prevăzute exclusiv în Capitolul VI mijloacele de soluționare pașnică a acestor diferende, precum și mijloacele bazate pe constrângere, care sunt reglementate mult mai restrictiv de Capitolul VII. ONU intervine în soluționarea nu numai a diferendelor izbucnite între statele membre, ci și între oricare dintre statele membre și alte state, cu condiția ca acestea din urmă să accepte acest lucru.

Organele principale ale ONU competente să acționeze pentru soluționarea pașnică a diferendelor internaționale sunt: Consiliul de Securitate, chemat să asigure menținerea păcii și a

securității internaționale; Adunarea Generală și, în anumite condiții, Secretarul General al Organizației deși acest lucru nu este prevăzut în Cartă.

A) Adunarea Generală

Această Adunare Generală beneficiază de competența generală în această materie. Competența generală este reglementată de art.10 al Cartei care îi conferă Adunării Generale abilitatea de a discuta orice problemă sau cauză ce intră în domeniul de reglementare al Cartei sau în legătură cu puterile și funcțiile oricărui organ prevăzut de Cartă. În exercitarea competenței sale, Adunarea Generală poate face recomandări membrilor ONU sau Consiliului de Securitate sau tuturor asupra acestor probleme.

Moduri de implicare ale Adunării Generale în soluționarea pașnică a diferendelor dintre state:²

➤ Potrivit art.11, alin (1) al Cartei, poate discuta principiile generale ale cooperării în vederea menținerii păcii și securității internaționale, inclusiv principiile privind dezarmarea și reglementarea înarmării;

➤ Art.11, alin. (2) al Cartei presupune faptul că Adunarea Generală a ONU poate discuta orice problema referitoare la menținerea păcii și securității internaționale aduse în fața ei de orice stat membru al ONU ori de către Consiliul de Securitate;

➤ Poate atrage atenția Consiliului de Securitate asupra situațiilor care sunt de natură a pune în pericol pacea și securitatea internațională, lucru care reiese din dispozițiile art.11, alin. (3);

➤ În art.14 se specifică faptul că Adunarea poate recomanda măsuri pentru reglementarea pașnică a oricărei situații, indiferent de originea acesteia, care ar putea afecta binele general sau relațiile prietenești între națiuni;

Întrucât Consiliul de Securitate are competențe asemănătoare din punct de vedere material cu Adunarea Generală, în exercitarea acestor competențe Adunarea Generală este limitată la:

- Nu poate face nici o recomandare cu privire la diferendele aflate în discuția Consiliului de Securitate, decât dacă acesta cere în mod expres acest lucru;

- Nu poate lua nici o măsură cu caracter de constrângere având obligația de a transmite Consiliului de Securitate pentru examinare orice situația care ar necesita asemenea măsuri.

În perioada Războiului Rece, datorită exercitării dreptului de veto al unora dintre membrii permanenți, au apărut situații de blocaj ale Consiliului de Securitate, Adunarea Generală a fost investită prin atribuții mai largi prin Rezoluția nr.377 din 1950 *Uniting for Peace*: atunci când Consiliul de Securitate nu își putea exercita funcțiile privind menținerea păcii și securității internaționale, din cauza lipsei unanimității membrilor permanenți, Adunarea Generală trebuia să

---

² Art.11-14 din Carta ONU

examineze problema imediat, inclusiv în vederea recomandării de măsuri cu caracter de constrângere, cu excepția măsurilor de constrângere prevăzute de Capitolul VII al Cartei.

B) Consiliul de Securitate

Consiliul de Securitate este unul dintre principalele organe ale ONU. A avut prima sa sesiune la data de 17 ianuarie 1946, la Casa Bisericii, la Londra. Consiliul de Securitate este format din 15 membri, alcătuit din membri permanenți și membri aleși, structură stabilită în Capitolul V al Cartei ONU. Membrii au obligația de a fi mereu prezenți la sediul ONU din New York, astfel încât Consiliul de Securitate să se poată întâlni în orice moment. Acest lucru a pornit de la un punct slab al Ligii Națiunilor, și anume că organizația a fost de multe ori în imposibilitatea de a răspunde rapid la o criză.

Consiliul de securitate cuprinde două categorii de membri:

- Membri permanenți;
- Membri aleși.

Consiliul de Securitate are cinci membri permanenți cu putere de veto asupra oricărei rezoluții a Consiliului : China, Franța, Federația Rusă, Regatul Unit, Statele Unite. Acești membri sunt cele cinci puteri victorioase ale celui de-al Doilea Război Mondial, și de la întemeierea ONU, în 1946, Consiliul de Securitate a fost format din Franța, Republica China, Marea Britanie, Statele Unite și URSS, actualmente Rusia.

Cei cinci membri permanenți ai Consiliului sunt singurele națiuni recunoscute ca posesoare de arme nucleare sub tratatul de neproliferare nucleară, cu toate că unele țări cu arme nucleare nu au semnat tratatul. India, Pakistan și Coreea de Nord dețin arme nucleare în afara cadrului stabilit în tratatul de ne-proliferare nucleară.

Membrii aleși: zece membri sunt aleși de Adunarea Generală pentru doi ani, începând cu ziua de 1 ianuarie, cinci membri sunt schimbați anual. Membrii sunt aleși de către grupuri regionale și confirmate de către Adunarea Generală a ONU. Alegerea membrilor se face în felul următor :

- Blocul african alege trei membri;
- America Latină și Caraibe, Asia și Europa de Vest și alte blocuri aleg doi membri fiecare ;
- Europa de Est în bloc, alege un membru.
- Unul dintre membri este o țară arabă, alternativ, de la bloc Asiatic sau African.

Președintele Consiliului de Securitate constă în stabilirea ordinii la zi, prezidarea reuniunilor Consiliului și supervizarea oricărei crize. Acesta are autorizația de a face declarații și de a elibera note, utilizate în scopul de a face declarații de intenție în numele întregului Consiliu de Securitate. Președenția se schimbă în ordinea alfabetică a numelor în limba engleză a membrilor Consiliului de Securitate al ONU.

Non-membrii se referă la statele care sunt membre ONU dar nu sunt membre ale Consiliului de Securitate; acestea pot participa la ședințele Consiliului doar dacă Consiliul este de acord și dacă acesta constată că interesele respectivului stat sunt afectate în mod deosebit. În general non-membrii sunt invitați să participe la litigiile discutate de Consiliu dacă sunt părți ale acestora.

Potrivit art.24, alin.1 din Carta ONU, Consiliului de Securitate îi revine principala sarcină în domeniul menținerii păcii și a securității internaționale. Consiliul de Securitate trebuie să acționeze în scopul exercitării îndatoririlor sale în conformitate cu scopurile și principiile Națiunilor Unite.

În domeniul reglementării pașnice a diferendelor internaționale, competența Consiliului este prevăzută de Capitolul VI al Cartei. Potrivit art.34 al Cartei, Consiliul de Securitate poate investiga orice dispută sau situație care ar putea duce la fricțiuni internaționale sau care ar putea da naștere unei dispute, cu scopul determinării în ce măsură continuarea disputei ar putea pune în pericol menținerea păcii și securității internaționale, poate face apel la alte state membre ale ONU pentru a întrerupe, total sau parțial, relațiile economice, maritime, aeriene, poștale și de comunicații radio cu anumite state, pune în aplicare deciziile sale militare prin orice mijloc, recomandă Adunării Generale noul Secretar General. Consiliul de Securitate poate recomanda părților:

- Proceduri sau metode adecvate de soluționare (cum ar fi negocierile, bunele oficii, medierea, supunerea diferendului CIJ);
- Să facă recomandări cu privire la modul de reglementare a diferendului;
- Să recomande părților conținutul reglementării.

Consiliul mai poate ancheta orice diferend și, de asemenea, poate încredința aceasta Secretarului General.

Orice stat membru al ONU poate sesiza Consiliul de Securitate cu o astfel de problemă sau situație; mai mult, acest lucru poate fi făcut și de către un stat care nu este membru ONU cu condiția de a accepta dinainte, pentru disputa în cauză, obligațiile cu privire la soluționarea pașnică a diferendelor internaționale prevăzute de Cartă. Consiliul de Securitate poate fi sesizat și de către Adunarea Generală în condițiile prevăzute de art. 11 alin.3.

Indiferent de stadiul în care se află un diferend, Consiliul de Securitate poate recomanda procedurile și metodele potrivite pentru aplanarea acestuia, chiar dacă nu a fost sesizat în mod expres de către părțile diferendului.

În cazul în care părțile unui diferend nu au reușit să îl soluționeze prin mijloacele prevăzute de art.33 din Carta, ele au obligația de a sesiza de îndată Consiliul de Securitate. Dacă acesta consideră că diferendul este de natură a pune în pericol pacea și securitatea internațională, va decide modul de acțiune al soluționării acestuia.

La cererea părților, Consiliul de Securitate poate face recomandări cu privire la soluționarea diferendului dintre acestea; aceste recomandări pot avea caracter general, privitor la modul de soluționare pașnică a diferendului sau pot cuprinde precizări în concret, de la caz la caz.

În cazul diferendelor de ordin juridic, Consiliul de Securitate vă trebui să vegheze ca acestea să fie supuse de către părți Curții Internaționale de Justiție conform Statutului acesteia. În practica internațională se cunosc câteva situații de acest fel:

- În 1947, Consiliul a recomandat Angliei și Albaniei să supună CIJ incidentul privind strâmtoarea Corfu;
- Tot în 1947, Consiliul și-a oferit bunele oficii în diferendul dintre Olanda și Indonezia;
- În 1976, recomanda negocieri și supunerea diferendului dintre Turcia și Grecia CIJ;
- În 1988 a îndeplinit misiuni de bune oficii în Afganistan;
- În 1990, Consiliul și-a oferit bunele oficii în conflictul dintre Irak și Kuwait;
- În 2000-2001, Consiliul a recomandat negocieri în diferendul dintre Croația și RF Iugoslavia privind peninsula Prevlaka.

Rezoluțiile Consiliul de Securitate adoptate în temeiul Capitolului VI nu au caracter obligatoriu pentru părțile diferendului. Cu toate acestea, în baza obligației generale de a recunoaște Consiliului de Securitate rolul primordial în privința menținerii păcii și securității internaționale, statele nu pot refuza implicarea acestuia, prin investigații sau recomandări, în soluționarea pașnică a diferendelor dintre ele și nu pot ignora rezoluțiile acestuia.

În cazul în care continuarea diferendului devine o amenințare la adresa păcii, o încălcare a păcii sau un act de agresiune, Consiliul de Securitate poate lua măsurile necesare cu caracter de constrângere, potrivit Capitolului VII al Cartei; deciziile Consiliului au forța obligatorie.

C) Secretarul General

Secretarul General al ONU este cel mai înalt funcționar administrativ al organizației. Acționează în calitate de purtător de cuvânt de facto și de lider al ONU. În această calitate, el îndeplinește funcțiile încredințate de către Adunarea Generală, Consiliul de Securitate, ECOSOC sau Consiliul de Tutelă. Sub acest aspect, el poate interveni în diverse probleme care pot genera diferende internaționale. În prezent, actualul Secretar General este Ban Ki-moon din Coreea de Sud, al cărui mandat a început la 1 ianuarie 2007 iar primul termen a expirat la 31 decembrie 2011 însă a fost reînnoit. Pe baza art.99 al Cartei, Secretarul General are obligația de a atrage atenția Consiliului de Securitate asupra oricărei probleme care după părerea sa ar pune în primejdie menținerea păcii și a securității internaționale. Se poate implica și direct în mijloacele de soluționare pașnică a diferendelor dintre state, prin oferirea bunelor oficii sau în calitate de mediator precum și în invitarea părților să soluționeze diferendul prin negocieri.

5.2 Acorduri și organisme regionale pentru soluționarea pașnică a diferendelor

Art.52 al Cartei ONU admite existența unor acorduri și organisme regionale pentru menținerea păcii și securității internaționale și pentru rezolvarea pașnică a diferendelor locale;

aceste organisme și activitatea lor trebuie să respecte principiile și scopurile ONU. În plan regional, pe baza acordului de voință dintre state au luat naștere următoarele organizații de acest tip:

- Liga Statelor Arabe (LSA-1945);
- Organizația Statelor Americane (OSA-1947-1948);
- Organizația Unității Africane (OUA-1963) iar din 2002 a devenit Uniunea Africană (UA);
- Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE-1994-1995).

5.2.1 Liga Statelor Arabe (LSA)

LSA a fost prima organizație internațională interguvernamentală creată după cel de-al Doilea Război Mondial.

Organele care compun LSA sunt:

- Consiliul Ligii;
- Conferința arabă
- Secretarul general - este organul permanent care îndeplinește funcții executive și administrative;

Organismele economice ale Ligii sunt : Biroul Central de Boicot, Fondul arab pentru dezvoltare economică și socială și Consiliul Unității Economice Arabe.

5.2.2. Organizația Statelor Americane (OSA)

Organizația Statelor Americane este o organizație internațională, cu sediul la Washington, DC, Statele Unite ale Americii.

Organele care fac parte din OSA sunt: Adunarea Generală, Consiliul Permanent, și Secretariatul; în afară de acestea, există și numeroase consilii tehnice și organisme specializate. În 1967 a fost creat Consiliul Economic și Social.

Carta OSA stipulează ca și mijloace de soluționare a diferendelor următoarele: negocierile directe, bunele oficii, medierea, ancheta, concilierea, procedura judiciară, arbitrajul și acelea care vor fi în mod special utilizate de către părți.

5.2.3. Organizația Unității Africane (OUA)

Organizația Unității Africane a luat naștere prin Carta semnată la Addis-Abeba, la data de 25 mai 1963 de către 30 șefi de state africane. Orice stat african care era independent putea deveni membru al Organizației, fiind admis de Conferință cu majoritatea simplă și se putea retrage cu preaviz de un an.

Principalele organe ale OUA au fost: Conferința șefilor de stat și de guvern, Consiliul de miniștri, Secretariatul General; alături de acestea mai funcționează și un anumit număr de Comisii.

5.2.4. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)

OSCE a luat naștere în decembrie 1994 și a fost investită cu atribuții și în domeniul rezolvării pașnice a diferendelor dintre statele membre. În acest sens a fost încheiată în 1992 Convenția privind concilierea și arbitrajul în cadrul Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa.

Această organizație are ca organe de decizie Summitul, Consiliul Ministerial, Consiliul Permanent. Consiliul reprezintă forul de luare a deciziilor și întrunește săptămânal. Organizația este condusă de către un Președinte; în prezent, această funcție este ocupată de Ministrul Afacerilor Externe al Ucrainei, Leonid Kojara.

Test de verificare a cunoștințelor

I. Întrebări

1. Definiția diferendului internațional.
2. Clasificarea diferendelor internaționale.
3. Ce este negocierea?
4. Ce reprezintă bunele oficii?
5. În ce constă medierea?
6. Ce este concilierea?
7. Ce se înțelege prin anchetă internațională?
8. Care sunt mijloacele jurisdicționale de soluționare pașnică a diferendelor internaționale?
9. Care este competența Curții Internaționale de Justiție în soluționarea diferendelor internaționale?

II. Alegeți răspunsul/răspunsurile corect/corecte:

1. În funcție de natura lor, diferendele internaționale pot fi împărțite în:
  - a) diferende politice;
  - b) diferende juridice;
  - c) diferende economice.

2. Negocierile internaționale se clasifică după numărul participanților în:
  - a) negocieri bilaterale;
  - b) negocieri multilaterale;
  - c) ambele de mai sus.

3. Negocierile internaționale se clasifică după natura problemelor examinate în:

- a) negocieri politice;
  - b) negocieri comerciale;
  - c) negocieri economice.
4. Forme viciate ale negocierilor internaționale:
- a) presiunile, amenințările, bluff-ul și înșelăciunea;
  - b) presiunile, amenințările și înșelăciunea;
  - c) amenințările, bluff-ul și înșelăciunea.
5. Bunele oficii pot împrăca forma:
- a) scrisă;
  - b) orală sau scrisă;
  - c) nici una.
6. Concilierea are un caracter:
- a) contradictoriu;
  - b) secret;
  - c) facultativ.
7. Procedura arbitrară cuprinde două faze:
- a) scrisă;
  - b) orală,
  - c) scrisă și orală
8. Sentința arbitrală este obligatorie pentru părțile în litigiu și are un caracter:
- a) facultative;
  - b) orientativ;
  - c) definitiv.
9. Nu au acces la jurisdicția Curții Internaționale de Justiție:
- a) statul;
  - b) persoanele fizice sau juridice;
  - c) nici una din cele de mai sus.

III. Eseuri

1. Mediarea și ancheta, mijloace de soluționare a diferendelor internaționale.
2. Rolul bunelor oficii în soluționarea diferendelor internaționale.
3. Importanța justiției internaționale.
4. Curtea internațională de arbitraj.

Capitolul V

RĂSPUNDEREA INTERNAȚIONALĂ A STATELOR

Obiective: studierea, însușirea și înțelegerea de către studenți a cunoștințelor referitoare la noțiunea și condițiile răspunderii internaționale a statelor, ca formă a răspunderii juridice.

Conținut:

1. Noțiuni generale
2. Răspunderea internațională a statelor pentru fapte ilicite
  - 2.1. Fundamentul răspunderii statelor pentru fapte ilicite
  - 2.2. Definirea răspunderii statelor
  - 2.3. Condițiile necesare pentru existența unui fapt ilicit
3. Conceptul delictelor internaționale
4. Răspunderea internațională a statelor
  - 4.1. Natura răspunderii statelor
    - 4.1.1. Natura conduitei statelor
    - 4.1.2. Culpă
  - 4.2. Răspunderea din culpă
  - 4.3. Răspunderea strictă/obiectivă
5. Excluderea răspunderii statelor. Cauze care exclud caracterul ilicit al actelor unui stat
6. Subiectele răspunderii internaționale
  - 6.1. Statul – subiect al delictelor internaționale
  - 6.2. Individul – subiect al răspunderii internaționale

1. Noțiuni generale

În activitatea de codificare a răspunderii internaționale a statelor pentru fapte ilicite, Comisia a plecat de la o serie de delimitări, între care: (1) delimitarea regulilor generale privind răspunderea statelor indiferent de domeniul în care ar interveni (*reguli secundare*), de cele care stabilesc în sarcina statelor obligații a căror încălcare poate da naștere la răspundere (*reguli primare derivând din tratate*); (2) delimitarea obligațiilor internaționale a căror încălcare are o importanță deosebită pentru comunitatea internațională în ansamblu, cum sunt cele privind menținerea păcii și securității internaționale; sclavia, genocidul și războiul de agresiune (*crime internaționale*), care produc consecințe grave sub aspectul răspunderii, și alte obligații a căror încălcare nu constituie crime internaționale (*delicte internaționale*).

În dreptul internațional răspunderea apare în două situații distincte: (1) răspunderea pentru acte sau acțiuni ilicite din punct de vedere al dreptului internațional – *încălcarea principiilor și a normelor dreptului internațional convențional sau cutumiar*; (2) răspunderea pentru consecințe prejudiciabile rezultând din activități care nu sunt interzise de dreptul internațional - *activități licite per se, dar care prezintă un grad mare de risc și pot produce prejudicii transfrontaliere*.

2. Răspunderea internațională a statelor pentru fapte ilicite

2.1. Fundamentul răspunderii statelor pentru fapte ilicite

Din punct de vedere juridic, actul sau faptul ilicit generează noi raporturi internaționale. Asemenea raporturi sunt bilaterale, dacă a fost încălcată o obligație prevăzută într-un acord bilateral și urmează, în principiu, regulile de răspundere stipulate în acordul respectiv. Dacă faptul ilicit afectează însă principiile fundamentale ale dreptului internațional ori obligații *erga omnes* ca cele privind menținerea păcii și securității internaționale, față de care fiecare stat are un interes legal, răspunderea poate fi invocată de oricare membru al comunității internaționale.

2.2. Definirea răspunderii statelor

În dreptul internațional conceptul răspunderii este diferit de accepțiunea sa generală de datorie sau obligație din dreptul civil. Răspunderea denotă poziția juridică specifică a unui stat care a încălcat o obligație internațională.

2.3. Condițiile necesare pentru existența unui fapt ilicit

Răspunderea apare atunci când conduita, constând într-o acțiune sau omisiune, poate fi atribuită unui stat în temeiul dreptului internațional și când această conduită constituie o încălcare a unei obligații internaționale asumate.

3. Conceptul delictelor internaționale

Un delict internațional apare atunci când printr-o acțiune sau omisiune un subiect de drept internațional încalcă o obligație juridică internațională asumată.

4. Răspunderea internațională a statelor

4.1. Natura răspunderii statelor

Regimul răspunderii trebuie conceput într-o manieră care să asigure restabilirea sau corectarea unei situații și să descurajeze tendințele și încercările de destabilizare a relațiilor dintre state.

Răspunderea apare sau trebuie să apară numai atunci când o obligație internațională a fost încălcată.

4.1.1. Natura conduitei statelor

Conduita unui stat poate fi permisă, interzisă sau impusă de dreptul internațional. Acțiunea sau omisiunea unui stat în contextul încălcării unei obligații internaționale generează răspunderea sa, indiferent de calificarea sau motivarea acestei conduite potrivit dreptului intern.

Cazurile în care răspunderea internațională a statelor a fost invocată datorită omisiunilor sunt mai numeroase în practică decât cele bazate pe acțiuni ale statelor.

4.1.2. Culpa

Noțiunea culpei ca sursă și condiție a răspunderii a constituit elementul central al dreptului internațional tradițional în domeniul răspunderii statelor.

4.2. Răspunderea din culpă

Sensul *culpei* din jurisprudența răspunderii internaționale este foarte apropiat de noțiunea *intenției* din dreptul civil. Similitudinea este mai evidentă în dreptul saxon, datorită diferențierii terminologice și semantice precise dintre „*responsibility*”, folosită mai ales în contextul răspunderii internaționale și „*liability*”, folosit în sensul răspunderii civile a statelor sau în dreptul răspunderii în general („*tort law*”).

4.3. Răspunderea strictă/obiectivă

Este necesară precizarea că principiul răspunderii stricte este bine fixat în norme convenționale: Convenția de la Viena privind răspunderea civilă pentru daune nucleare - 1963, Protocolul de amendare a Convenției de la Viena – 1997, Convenția privind compensarea suplimentară, adoptată la Viena în 1997, Convenția de la Paris privind răspunderea civilă în domeniul nuclear – 1960, amendată prin protocolul de la Bruxelles în 1983, Convenția de la Bruxelles asupra răspunderii civile a operatorilor navelor nucleare – 1962. Aceste convenții sunt construite explicit pe principiul răspunderii stricte a operatorilor pentru daune directe, apărute sau cauzate de activități cu grad mare de risc. Ele urmăresc, de asemenea, angajarea financiară a statelor în cazul unor evenimente de proporții și unificarea legislațiilor naționale în materie.

În Convenția ONU privind răspunderea internațională pentru daune cauzate de obiecte spațiale (1972), răspunderea strictă este formulată astfel: „statul de lansare poartă răspundere absolută pentru plata despăgubirilor pentru daunele cauzate de obiectul spațial la suprafața pământului sau aeronavelor în zbor”.

5. Excluderea răspunderii statelor

5.1. Cauze care exclud caracterul ilicit al actelor unui stat

Dreptul internațional recunoaște anumite cauze care pot înlătura caracterul ilicit al actelor sau faptelor calificate ca reprezentând încălcări ale obligațiilor internaționale. Proiectul CDI menționează șase astfel de cauze în capitolul V – „circumstanțe care înlătură ilicitatea” – articolele 20–25.

5.1.1. Consimțământul

În situația în care un stat A consimte în mod valabil comiterea de către un stat B a unui fapt determinat care contravine obligației pe care statul B o are față de statul A, caracterul ilicit al faptului poate fi înlăturat cu condiția să nu se depășească limitele consimțământului exprimat (art. 20 al Proiectului CDI). Pentru a fi valabil, consimțământul statului trebuie să întrunească următoarele condiții: consimțământul să fie exprimat în mod expres; să poată fi atribuit statului; să fie transmis înaintea producerii unui delict, iar faptul să fie comis în cadrul și în limitele stabilite prin consimțământ.

Consimțământul devine inoperant dacă obligația rezultă dintr-o normă imperativă a dreptului internațional.

5.1.2. Măsuri îndreptate împotriva faptului ilicit

Fapta unui stat A de a încălca obligația sa față de un alt stat B nu are caracter ilicit, dacă aceasta constituie o măsură considerată legitimă de dreptul internațional și este luată ca răspuns la fapta ilicită comisă de statul B. Astfel de măsuri îndreptate împotriva actului ilicit sunt retorsiunea, represaliile, dar și alte măsuri de constrângere care nu presupun folosirea forței sau amenințării cu forța.

5.1.3. Starea de necesitate/primejdie

Starea de necesitate/primejdie privesște acele situații provocate de alte state sau de cazuri fortuite care pun în pericol valori protejate de lege, salvarea acestora nefiind posibilă decât prin săvârșirea unui fapt ilicit.

5.1.4. Dreptul la legitimă apărare

Dreptul la legitimă apărare este inerent suveranității tuturor statelor, dar pentru a putea invoca o situație de legitimă apărare sunt necesare următoarele condiții: să existe o acțiune agresivă, un atac material direct, imediat și injust împotriva statului; atacul să fie îndreptat împotriva suveranității sau a

intereselor legitime ale statului; atacul să creeze un pericol grav pentru stat; apărarea să fie proporțională cu gravitatea pericolului și cu împrejurările în care s-a produs atacul.

5.1.5. Forța majoră

Forța majoră Ea implică situația în care un stat trebuie să acționeze de o manieră contrară cerințelor unei norme sau obligații internaționale asumate.

Forța majoră trebuie să întrunească următoarele condiții:

1. să fie irezistibilă și imprevizibilă – un eveniment neprevăzut, în afara oricărui control al statului;
2. să facă imposibilă acțiunea statului în conformitate cu obligația în cauză sau să creeze statului imposibilitatea materială de a realiza că acțiunea sau inacțiunea sa nu este conformă cu acea obligație;
3. statul să nu fi contribuit în vreun fel la producerea situației de forță majoră.

6. Subiectele răspunderii internaționale

6.1. Statul – subiect al delictelor internaționale

Pentru ca răspunderea internațională să existe, dauna sau prejudiciul trebuie să fie rezultatul încălcării unei norme internaționale de către un stat.

6.1.1. Organele și reprezentanții statului

Conduita unor persoane sau grupuri (organe și reprezentanți) investite cu autoritatea publică a statului este atribuită statului și acest fapt reprezintă baza elementului subiectiv în contextul răspunderii statului.

6.1.2. Definirea reprezentanților statului în dreptul intern

Răspunderea statului este generată de conduita oricărui oficial din aparatul său executiv sau administrativ.

6.1.3. Definirea reprezentanților statului în dreptul internațional

Identificare indivizilor și a entităților a căror conduită implică răspunderea internațională a statului pe care îl reprezintă nu poate fi completă numai prin raportarea lor la regulile dreptului intern.

În practică există însă situații în care statul răspunde internațional pentru acte ale indivizilor care nu sunt desemnați să reprezinte statul potrivit reglementărilor interne. În acest context, dreptul internațional operează independent și atribuie astfel de acțiuni sau conduite statului fără a afecta validitatea principiului structurii unitare a statului în raport cu comunitatea internațională.

6.1.4. Conduita ultra vires

Limitarea conduitei *ultra vires* este formulată în Proiectul de articole al CDI (art. 7) în următorii termeni: „conduita unui organ al statului, a unei entități guvernamentale teritoriale sau a unei entități împuternicite să exercite elemente ale autorității statului trebuie considerate acte ale statului în temeiul dreptului internațional, dacă, în cazuri particulare, organele își depășesc competența potrivit dreptului intern sau dacă ele contravin instrucțiunilor cu privire la activitatea pe care acestea o desfășoară”.

6.2. Individul – subiect al răspunderii internaționale

Indivizii în contextul răspunderii statului sunt acele persoane care nu au o legătură directă cu statul care să permită plasarea lor în categoria agenților sau a reprezentanților oficiali ai statului prezentată în subcapitolul anterior. Totuși, distincția între o persoană publică și una privată nu este absolută. Indivizii pot acționa în calitate de reprezentanți ai statului în contextul îndeplinirii unor activități specifice.

Test de evaluare

I. Întrebări

- 1 Definiți răspunderea internațională.
2. Organele și reprezentanții statului.
3. Care sunt formele răspunderii internaționale?

II. Alegeți răspunsul/răspunsurile corect/corecte:

1. Este adesea invocat ca bază pentru înlăturarea caracterului ilicit al unui act al statului:
  - a. consimțământul statului;
  - b. cazul fortuit;
  - c. starea de primejdie.
2. Consimțământul devine inoperant dacă obligația rezultă dintr-o:
  - a. normă imperativă a dreptului internațional;
  - b. norma internă a statului,
  - c. nici una
3. Orice act internațional ilicit al unui stat atrage după sine:
  - a. nu atrage răspunderea acelu stat;
  - b. răspunderea acelu stat;
  - c. atrage în parte răspunderea acelu stat.

4. În dreptul internațional răspunderea poate fi invocată și pentru producerea unor daune:
- a. sociale;
  - b. economice;
  - c. politice.
5. Un act considerat licit în conformitate cu normele de drept intern poate fi considerat în dreptul internațional ca fiind:
- a. ilicit;
  - b. licit;
  - c. ambele.
6. Conduita în sens material rămâne însă în mare parte domeniul exclusiv al:
- a. persoanelor fizice;
  - b. persoanelor fizice sau juridice;
  - c. statului.
7. Răspunderea inițială apare în momentul săvârșirii de către stat a unor acte care-i sunt:
- a. neimputabile;
  - b. direct imputabile;
  - c. indirect imputabile.
8. Răspunderea delegată apare ca urmare a săvârșirii unor acte care produc prejudicii internaționale de către:
- a. persoane private;
  - b. de oficiali neautorizați;
  - c. ambele de mai sus
9. A doua categorie de obligații care nu impun în mod expres existența culpei se referă la:
- a. răspunderea absolute;
  - b. răspunderea strictă sau absolute;
  - c. răspunderea imediată.
10. Forța majoră este adesea invocată ca bază pentru înlăturarea caracterului ilicit al unui:
- a. act normative;
  - b. act al statului;
  - c. act administrative.

III. Eseuri

1. Fundamentul răspunderii statelor pentru fapte ilicite.
2. Condițiile necesare pentru existența unui fapt ilicit.
3. Natura răspunderii statelor.
4. Răspunderea din culpă.

5. Excluderea răspunderii statelor.
6. Statul- subiect al delictelor internaționale.
7. Individul - subiect al răspunderii internaționale.

Capitolul VI

DREPTUL ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE

Obiective: cunoașterea, însușirea și înțelegerea de către studenți a cunoștințelor referitoare la înființarea, organizarea și funcționarea organizațiilor internaționale

Conținut:

1. Apariția și evoluția organizațiilor internaționale

- 1.1. Constituirea organizațiilor internaționale
- 1.2. Membri, structura și funcționarea organizațiilor internaționale

2. Sistemul organizațiilor internaționale

- 2.1. Criterii de clasificare a organizațiilor internaționale
- 2.2. Personalitatea juridică a organizațiilor internaționale
- 2.3. Structuri și mecanisme specifice organizațiilor internaționale
  - 2.3.1. Organe principale, organe subsidiare
  - 2.3.2. Organe politice, jurisdicționale și administrative
  - 2.3.3. Organe plenare, Organe cu compunere restrânsă

3. Organizații internaționale interguvernamentale, regionale și nonguvernamentale

- 3.1. Rolul organizațiilor internaționale globale și a instituțiilor specializate în societatea contemporană
- 3.2. Organizațiile internaționale regionale și influența decizională a marilor actori
- 3.3. Organizațiile internaționale nonguvernamentale, subiecte de drept internațional și gardian în societatea actuală

4. ONU

- 4.1. Apariția și evoluția Organizației Națiunilor Unite
- 4.2. Carta ONU - actul constitutiv al organizației
- 4.3. Structura ONU
  - 4.3.1. Organe principale ale ONU
  - 4.3.2. Organe secundare ale ONU
  - 4.3.3. Membrii Organizației Națiunilor Unite
- 4.4. Obiectivele ONU
  - 4.4.1. Menținerea păcii și securității Internaționale
  - 4.4.2. Drepturile omului
  - 4.4.3. Dezvoltarea economică și asistența umanitară

1. Apariția și evoluția organizațiilor internaționale

Organizațiile internaționale reprezintă cele mai importante forțe în coordonarea acțiunilor și cooperarea în domenii precum cel politic, economic, social, militar sau cultural. Ele au luat naștere, la modul concret, organizațional, în timpul secolului XIX, au devenit importante în cursul următorului secol, iar după anul 1945, numărul lor a crescut semnificativ, în special la nivel regional și subregional.

1.1. Constituirea organizațiilor internaționale

O primă caracteristică a organizațiilor internaționale se referă la faptul că membrii acestora sunt statele suverane. Organizațiile internaționale guvernamentale, au la baza creării lor un tratat încheiat între două sau mai multe state.

Organizația internațională reprezintă o asociere benevolă a statelor suverane și/sau organizațiilor internaționale, creată în baza unui tratat internațional sau rezoluții a unei organizații internaționale de competență generală pentru coordonarea activității statelor într-un domeniu concret de cooperare, care dispune de un sistem corespunzător de organe principale și auxiliare și având o voință autonomă, distinctă de cea a membrilor ei.

1.2. Membri, structura și funcționarea organizațiilor internaționale

Structura organizațiilor internaționale este diferită de la o organizație la alta în raport de o serie de factori, între care: natura activității organizației, numărul membrilor săi, scopurile urmărite, modalitățile de participare a statelor la procesul decizional, condițiile politico-economice și tehnice ale constituirii organizației.

În general, se distinge între organele principale și organele subsidiare.

În raport de natura competențelor organelor, se disting organe politice și organe juridictionale.

Toate organizațiile internaționale își desfășoară activitatea, în mod permanent, prin secretariate, compuse din funcționari internaționali, conduse, în genere, de un secretar general sau director.

Funcționarea organizațiilor internaționale se realizează printr-un mecanism complex. Actul constitutiv - tratatul de înființare - este cel care statuează asupra modului de funcționare al unei organizații.

Trăsăturile esențiale ale organizațiilor internaționale:

- a) sunt constituite de către state, fiind deci organisme interstatale sau interguvernamentale;
- b) sunt întotdeauna create în baza unei convenții internaționale;
- c) au o existență proprie;

- d) dispun de organe proprii;
- e) crearea unei organizații internaționale presupune existența unor interese comune.

2. Sistemul organizațiilor internaționale

2.1. Criterii de clasificare a organizațiilor internaționale

1. Din punctul de vedere al vocației lor, se disting:

- organizații cu caracter universal,
- organizații cu caracter regional,
- organizații cu caracter subregional.

2. După calitatea membrilor, organizațiile internaționale se împart în:

- organizații guvernamentale;
- organizații neguvernamentale.

3. După competența organizațiilor internaționale în domeniul relațiilor internaționale, distingem:

- organizații cu competență generală sau cu vocație de universalitate;
- organizații cu competență specială.

4. După posibilitatea de participare la organizațiile internaționale, acestea se împart în:

- organizații deschise participării tuturor statelor lumii și altor entități din relațiile internaționale;

- organizații închise, la care participă numai statele fondatoare.

5. După obiectul de activitate al organizației internaționale, acestea se clasifică în:

- organizații economice, politice, comerciale, culturale, științifice, militare.

2.2. Personalitatea juridică a organizațiilor internaționale

Organizațiile internaționale au o personalitate juridică limitată prin statutul lor de funcționare, fiind îndreptățite să își asume doar acele drepturi și obligații care concură la realizarea scopului pentru care au fost înființate. Personalitatea juridică internațională a organizațiilor guvernamentale se manifestă pe plan intern și pe plan internațional și constă în:

- dreptul de a-și coordona activitatea organelor interne,
- în dreptul de a încheia tratate,
- de a înființa misiuni diplomatice permanente și de a accepta funcționarea unor asemenea misiuni ale statelor pe lângă ele (drept de legăție activă și pasivă),
- în dreptul organizațiilor și a funcționarilor acestora de a beneficia la imunități și privilegii diplomatice,

- în dreptul de a acționa pe plan internațional împotriva unui alt subiect de drept și în obligația de a răspunde în fața unor instanțe internaționale.

Pentru a beneficia de personalitate juridică internațională, o organizație internațională trebuie să întrunească următoarele elemente constitutive:

1. să fie constituită din state în calitate de membri;
2. să fie constituite în temeiul unui tratat multilateral încheiat între statele membre;
3. să aibă o structură instituțională proprie (formată din organe cu funcționare permanentă sau periodică și cu atribuții determinate de tratatul constitutiv), capabilă să adopte acte opozabile membrilor organizației.

2.3. Structuri și mecanisme specifice organizațiilor internaționale

Organizațiile internaționale se articulează, în funcție de modalități foarte variabile, în jurul a cinci tipuri de organisme:

- un organ deliberativ plenar;
- un organ deliberativ;
- un organ administrativ;
- organe tehnice și consultative,
- organe jurisdicționale.

2.3. 1. Organe principale, organe subsidiare

Dacă avem în vedere dispozițiile actelor constitutive ale organizațiilor internaționale, putem distinge organe principale, care sunt cele prevăzute în actul constitutiv, și organe subsidiare, respectiv cele create de un organ principal sau prin delegarea puterilor acestuia.

2.3.2. Organe politice, jurisdicționale și administrative

- a) Organe politice
- b) Organe jurisdicționale
- c) Organe administrative

2.3.3. Organe plenare, organe cu compunere restrânsă

În general, în categoria organelor plenare sunt incluse adunările generale, adunările parlamentare, comisiile plenare, reuniunile speciale.

Dintre organele cu compoziție restrânsă, cel mai important pentru activitatea oricărei organizații internaționale este cel executiv, consiliul executiv, deși acest organ poartă denumiri diferite în actele constitutive ale organizațiilor internaționale,.

3. Organizații internaționale interguvernamentale, regionale și nonguvernamentale

3.1. Rolul organizațiilor internaționale globale și a instituțiilor specializate în societatea contemporană

În ceea ce privește rolul organizațiilor internaționale globale și a instituțiilor specializate în societatea contemporană, asistăm, în prezent, la o transformare a societății internaționale, a statelor, într-o societate mai organizată și instituționalizată în domeniul relațiilor internaționale care cuprinde toate aspectele vieții internaționale.

3.2. Organizațiile internaționale regionale și influența decizională

Organizațiile internaționale regionale sunt încurajate prin Carta O.N.U. să contribuie la soluționarea pașnică a conflictelor locale, cu obligația de a informa Consiliul de Securitate asupra acțiunilor întreprinse în acest sens. În general, organizațiile regionale cu competență generală exercită funcții în domeniul apărării păcii și securității internaționale și a soluționării pasnice a diferendelor locale. Astfel de funcții intră în competența următoarelor organizații internaționale regionale: Organizația Statelor Americane (O.S.A.), Organizația Unității Africane (O.U.A) și Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa (în prezent O.S.C.E). Mai recent, activitatea Consiliului Europei a fost orientată în sensul asigurării păcii și securității pe continentul european, prin mijloace politice proprii ale organizației, vizând asigurarea protecției drepturilor omului.

3.3. Organizațiile internaționale neguvernamentale

Organizațiile internaționale neguvernamentale (ONG) sunt forme private de asociere, capabile a avea un rol în relațiile internaționale și ai căror membri se bucură de drepturi independente de vot în cadrul organizației.

Prin **Rezoluția 1996/31**, adoptată la 25 iulie 1996, Consiliul Economic și Social al ONU s-a pronunțat pentru recunoașterea unui **statut consultativ** ONG-urilor în raport cu Organizația Națiunilor Unite.

4. Organizația Națiunilor Unite (ONU)

4.1. Scurt istoric și descriere

4.1.1. Apariția și evoluția Organizației națiunilor Unite

Idea constituirii unei organizații internaționale, care să faciliteze colaborarea dintre state în scopul menținerii păcii, poate fi identificată în seria de conferințe diplomatice internaționale, ținute în ultima parte a secolului XIX-lea și prima parte a secolului XX. Impulsul pentru crearea unei

organizații cu vocație universală a fost dat însă de dorința statelor de a coopera pentru a preveni repetarea primului război mondial.

O prezentare a Organizației Națiunilor Unite ar putea fi considerată incompletă fără câteva precizări legate de predecesoarea sa, Societatea Națiunilor sau Liga Națiunilor.

4.1.2. Carta ONU – actul constituiv al organizației

Carta Națiunilor Unite cuprinde 19 capitole cu 111 articole și este unicul document internațional, prevederile căruia sunt obligatorii pentru toate statele. Importanța Cartei se manifestă prin faptul că ea este nu numai statutul organizației, menit să reglementeze activitatea ei, dar joacă rolul de fundament pentru formarea securității în lume, pentru elaborarea unui cod de comportament al statelor în relațiile politice, militare, economice, ecologice etc. În preambulul Cartei ONU sunt indicate principalele motive de constituire a Organizației Națiunilor Unite: *luarea de măsuri pentru consolidarea păcii mondiale, practicarea toleranței și convețuirea împreună ca buni vecini.*

4.2. Structura ONU

Pentru buna organizare și funcționare a ONU, potrivit Cartei, aceasta dispune de două categorii de organe: *organe principale* - Adunarea Generală, Consiliul de Securitate, Consiliul Economic și Social, Consiliul de Tutelă, Curtea Internațională de Justiție și Secretariatul - și *organe subsidiare*, înființate de organele principale, cu o competență delegată, formate din reprezentanți ai statelor membre sau din specialiști, cu scopul de a contribui la îndeplinirea scopurilor organizației și ale organelor principale ale acesteia.

4.2.1. Organe principale ale ONU

Carta Națiunilor Unite, în art. 7 alin. 1, indică următoarele șase organe principale ale Națiunilor Unite: Adunarea Generală, Consiliul de Securitate, Consiliul Economic și Social, Consiliul de Tutelă, Curtea Internațională de Justiție și Secretariatul.

Cele șase organe enumerate, deși calificate toate ca principale, se află, totuși, din punctul de vedere al independenței și puterii pe care o exercită, în situații diferite. Adunarea Generală, în care sunt reprezentate toate statele membre, ca entități egale, este organul care dispune de cele mai largi competențe. Ea ocupă o poziție centrală în cadrul organizației, nu numai datorită funcțiilor și puterilor sale politice, conferite de Cartă, dar și competențelor sale administrative și financiare și rolului său, conferit, de asemenea prin Cartă, în stabilirea compoziției altor organe. Două din organele principale ale ONU - Consiliul Economic și Social (ECOSOC) și Consiliul de Tutelă - sunt expres plasate sub autoritatea Adunării Generale. În timp ce activitățile ECOSOC s-au extins

continuu, el coordonând o rețea de alte organe și organizații, funcțiile Consiliului de Tutelă s-au redus, pe măsura dispariției obiectului său de activitate, în urma decolonizării. Pe de altă parte, competențele Consiliului de Securitate în menținerea păcii și securității internaționale sunt ferite de orice interferență din partea altor organe ONU, inclusiv Adunarea Generală.

4.2.2. Organe secundare ale ONU

Organe speciale ale Națiunilor Unite

Organele speciale sunt constituite de Adunarea Generală și trebuie să raporteze în fața acesteia (în parte direct, în parte prin intermediul Consiliului Economic și Social). Ele trebuie să urmeze directivele Adunării Generale și nu dispun - spre deosebire de organizațiile speciale - de autoritate bugetară și nici de un statut propriu. Acest lucru nu înseamnă însă că nu se pot impune ca organizații autonome.

4.3. Obiectivele ONU

De la crearea sa, mandatul Națiunilor Unite a rămas, în esență, neschimbat. Națiunile Unite au jucat un rol important în modelarea unei noi ordini mondiale, concentrată în primul rând asupra menținerii păcii și garantării respectării dreptului internațional, care să promoveze libertățile fundamentale și drepturile omului, destinată înlăturării sărăciei și a altor răceli sociale.

4.3.1 Menținerea păcii și securității internaționale

Menținerea păcii și securității internaționale este scopul principal al organizației. Toate organele O.N.U. sunt chemate să contribuie la asigurarea păcii și securității internaționale. Dintre ele, în special două au un rol deosebit în acest domeniu: Adunarea Generală și Consiliul de Securitate. *Adunarea Generală* este chemată să examineze principiile generale de cooperare a statelor în menținerea păcii și să discute chestiunile privind pacea lumii. Ea poate face recomandări cu privire la menținerea păcii și securității internaționale. Adunarea Generală nu adoptă măsuri concrete și practice în acest domeniu.

În asigurarea legalității și ordinii internaționale, un rol deosebit îi revine *Consiliului de Securitate* al O.N.U., care este competent nu numai să adopte măsurile necesare pentru menținerea păcii sau restabilirea ei, ci și să dispună măsuri de constrângere împotriva celor ce se fac vinovați de încălcarea păcii și securității internaționale.

4.3.2 Drepturile omului

Organizația Națiunilor Unite obligă toate statele membre să promoveze „respect universal pentru, și observarea drepturilor omului” și să ia „măsuri împreună și separate” în această privință.

Declarația Universală a Drepturilor Omului, deși nu legală, a fost adoptată de Adunarea Generală în 1948 ca un standard comun de realizare pentru toți. Adunarea de obicei are în vedere probleme legate de drepturile omului.

4.3.3 Dezvoltarea economică și asistența umanitară

Alt scop primar a ONU este „să realizeze o cooperare internațională pentru rezolvarea problemelor internaționale legat de un caracter economic, social, cultural sau umanitar.”. Numeroase entități au fost create pentru a atinge acest scop, aproape toate fiind sub conducerea Adunării Generale sau a ECOSOC.

Test de evaluare a cunoștințelor

I. Întrebări

1. Structura organizațiilor internaționale.
2. Definiția organizațiilor internaționale.
3. Clasificarea organizațiilor internaționale.
4. Structura ONU.
5. Care sunt obiectivele ONU?

II. Alegeți răspunsul/răspunsurile corect/corecte:

1. O organizație internațională presupune:
  - a) o asocierie voluntară de state;
  - b) o structură instituțională proprie;
  - c) urmărirea unor obiective comune.
2. Organizațiile internaționale pot fi:
  - a) politice sau tehnico-economice;
  - b) regionale sau universale;
  - c) de cooperare interguvernamentală sau de integrare.
3. O organizație internațională ia naștere:
  - a) printr-o notificare adresată Secretarului General al ONU;
  - b) în urma semnării unui tratat internațional;
  - c) pur și simplu, atunci când mai multe state doresc acest lucru.
4. În cadrul organizațiilor internaționale, deciziile pot fi luate:
  - a) prin consens;
  - b) cu majoritate calificată;

c) cu majoritate simplă.

5. O organizație internațională:

a) are personalitate juridică proprie;

b) are personalitate juridică dublă, de drept intern și de drept internațional;

c) nu are personalitate juridică.

III. Eseuri

1. Rolul ONU în menținerea păcii și securității internaționale.

2. Personalitatea juridică a organizațiilor internaționale.

3. Importanța organizațiilor internaționale în sistemul subiectelor dreptului internațional.

Bibliografie

- Alexandrescu C., Bărbulescu O., Fotino N., Iosipescu A., *Mic dicționar diplomatic român*, Ed. Politică, București, 1967;
- Anghel I. M., *Dreptul tratatelor*, Ed. Lumina Lex, București, 2005;
- Anghel I. M., *Drept diplomatic și consular*, Ed. Lumina Lex, București, 1999;
- Cahier P., *Le droit diplomatique contemporain*, 2-e éd., Genève, 1964;
- Calafeteanu I., Popișteanu C., *Politica externă a României. Dicționar cronologic*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986;
- Căpușan A. Al., *Diplomați români de elită. O istorie - incompletă - a diplomației române prin diplomați*, vol. I-II, Ed. Ars Docendi, București, 2009;
- Cloșcă I., *Dicționar de drept internațional public*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1992;
- Combacau J., Sur S., *Droit international public*, Ed. Montchrestien, Paris, 2006;
- Delbez L., *Principes généraux du droit international public*, Paris, 1964;
- Diaconu I., *Manual de drept internațional public*, Ed. Lumina Lex, București, 2007;
- Dinh N. Q., Daillier P., Pellet A., *Droit international public*, Traité, 7e ed. L.G.D.J., Paris, 2002;
- Ecobescu N., Duculescu V., *Drepturile și obligațiile fundamentale ale statelor*, Ed. C.H Beck, București, 2003;
- Grigore C., Suceavă I., Cloșcă I., *Drept internațional public*, vol. II, Ed. V.I.S. Print, București, 2001;
- Herchi Ș., *Dreptul tratatelor*, Ed. Convex, Oradea, 2004;
- Maresca A., *La missione diplomatica*, sec. ed., Milano, 1967;
- Mazilu D., *Dreptul internațional public*, Ediția a V-a, Ed. Lumina Lex, București, 2010;
- Miga-Beșteliu R., *Drept internațional public*, Ed. C.H. Beck, București, 2005;
- Miga-Beșteliu R., *Drept internațional public*, volumul I, Ediția 2, Ed. C.H. Beck, București, 2010;
- Miga-Beșteliu R., *Drept internațional. Introducere în dreptul internațional public*, Ediția a III-a, Ed. All Beck, București, 2003;
- Moca Gh., Duțu M., *Dreptul internațional public*, Vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2008;
- Năstase A., Aurescu B., Bolintineanu Al., *Drept internațional contemporan*, Ed. C.H. Beck, București, 2001;
- Năstase A., Aurescu B., Jura C., *Drept internațional public*, Sinteze de examen, Ed. All, București, 2001;
- Niciu M.I., *Drept internațional public*, Ed. Servo-Sat, Arad, 2003;
- Perez de Cuellar J., *Manual de derecho diplomatico*, Ediciones Peruanas, Lima, 1964;

- Popescu C. F., Grigore-Rădulescu M.-I., *Drept internațional public, Noțiuni introductive*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2017;
- Popescu D., Năstase A., *Drept internațional public*, Casa de editură și presă ȘANSA SRL, București, 1997;
- Rousseau Ch., *Droit international public*, Dalloz, Paris, 1979;
- Satow E., *Satow's Guide to Diplomatic Practice*, London, 1978;
- Shaw M.N., *International Law*, Cambridge, London, 1997;
- Sen B., *A Diplomat's Hand-book of International Law and Practice*, Martinus Nijhoff – The Hague, 1963;
- Starke J. G., *Introduction to International Law*, London, 1984;